DIE NEUE ORDNUNG

DAS NEUE EUROPA

"EL NOU ORDRE"
"LA NOVA EUROPA"

Autor: Albert Fabregat i Castelló
Consultor: Vicent Sanz Arnau

Treball de final de carrera / Humanitats / UOC
Juny 2006

© (l'autor/a)

Reservats tots els drets. Està prohibida la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, compresos la impressió, la reprografia, el microfilm, el tractament informàtic o qualsevol altre sistema, així com la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, sense l'autorització escrita de l'autor.

SUMARI

1. **Introducció; Justificació, metodologia i objectius** 3

1.1 Presentació temàtica del treball : justificació i objectius 3
1.2 Consideracions metodològiques. 4

2. **Alemanya sota el nazisme** 6

2.1 Ideari. La llavor del mal. 6
2.2 Aparell estatal. 9
2.3 Joventut. 11
2.4 Mitjans de comunicació. 13
2.5 Literatura, Teatre, Arts figuratives, Arquitectura 15
2.6 Escola i Universitat. 17
2.7 Eugenèsia i eutanàsia 19
2.8 La dona 21
2.9 Cristianisme 22
2.10 Economia 25
2.11 Oposició i resistència. 28

3. **La Nova Europa** 32

3.1 La Gran Alemanya. 32
3.2 Nova Europa política. 34
3.2.1 Europa Occidental. 34
3.2.2 Europa Oriental i Balcànica. 38
3.2.3 "Lebensraum" 41
3.3 Nova Europa Econòmica 44
3.4 El nou mapa colonial 46
3.5 Holocaust 49

4. **Conclusions** 57

5. **Bibliografia** 60

1. Introducció; Justificació, metodologia i objectius

1.1 Presentació temàtica del treball : justificació i objectius

La II Guerra Mundial és potser un dels temes que desperten més interès dins de la Història contemporània. El desenvolupament, els precedents, les causes, les conseqüències, els personatges, les ideologies. Si consultem al conegut cercador Google, trobarem més de 37.300.000 resultats sobre l'entrada II WW (II Guerra Mundial en anglès) i sobre el nazisme trobarem 6.160.000 webs relacionades (també en anglès), fet indicatiu que reflecteix l'interès que continua despertant el tema. Però és sobre les causes que tractarà aquest treball, la ideologia que va fer que Alemanya iniciés una guerra d'expansió i d'extermini : el nacionalsocialisme.

El motiu de l'elecció d'aquest tema es fer evident el que hagués comportat un desenllaç diferent de la II Guerra Mundial tot explicant les característiques del nacionalsocialisme i les accions del seu poder sobre Alemanya i sobre l'Europa ocupada durant la guerra. Tenim el convenciment que cal fer un esforç clarificador del que era i hagués pogut ser una Europa sota el domini nazi. Els vencedors de la guerra no eren en absolut uns sants (recordem la brutalitat de la dictadura soviètica, la prepotència nord-americana o el sagnant colonialisme britànic) però el fet de tenir davant els nazis, converteix el comunisme stalinista i les democràcies liberals anglosaxones com la millor opció possible, i per diferència.

En conclusió, aquest treball intenta ser únicament una modestíssima aportació al terreny de la Història Contemporània que potser podria arribar a ser d'utilitat a totes aquelles persones que desconeguin el tema tractat o vulguin ampliar coneixements.

Amb aquest treball hom intenta fer explícita la nova societat, el nou ordre com els agradava dir als ideòlegs del nazisme, que Hitler i el seu partit van crear a Alemanya durant el seu mandat, i que pretenien estendre a la Europa per ells conquerida. Veurem quins eren els seus objectius, quina era la finalitat del Reich dels mil anys que estaven convençuts de crear, quines eren les idees bàsiques amb les quals treballava el nacionalsocialisme, com seria la societat i el món que ells consideraven ideals. Intentarem definir, en definitiva, els paràmetres dels que constava la seva utopia.

Per aconseguir aquests objectius hom es troba amb el problema que els programes ideològics nazis eren despreocupadament fluids, la instrumentalització radical de la

veritat per part del nazisme explica per què mai es van molestar exposant una casuística quan canviaven el seu programa, com van fer en moltes ocasions i sense cap mena de problema. Hitler mai va donar justificacions teòriques de cap gènere, els 25 Punts de febrer de 1920 (una mena de programa presentat per ell) va ser més una guia d'actuació i un senyal que el debat ideològic dins del NSDAP (*Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei*, Partit Nacional Socialista Alemany dels Treballadors) havia acabat.

Pels nazis, així com pels seus germans feixistes, el primer era el poder, la doctrina venia a continuació. No tenien un programa clarament definit, aquest era substituït pel cabdillatge inspirat i l'acció. Hitler, en la seva primera locució pública com a canceller, va ridiculitzar els que li demanaven els detalls del seu programa. Com va dir un militant feixista italià el 1920 : *"El puny és la síntesi de la nostra doctrina*".[1]

És del tot impossible doncs, saber del cert com haguessin organitzat Europa (políticament, socialment, culturalment o econòmicament) els alemanys; què hagués passat amb els "subhumans" dels que parlaven els nazis. També és una incògnita la reorganització colonial africana i de l'Orient Mitjà que s'hagués produït en cas d'una victòria nazi.

Però com veurem, hi ha una abundant bibliografia sobre el tema, i els mateixos alemanys, convençuts de la seva victòria, van dur a terme molts dels seus plans en el decurs del seu govern i de la guerra. El mateix Hitler exposa clarament els seus objectius en la seva autobiografia i ideari "*La meva lluita*", però és amb l'actuació nazi durant els seus anys de govern que podrem veure més clarament allà on volien arribar.

En conclusió, aquest TFC intentarà exposar l'ideari nazi, els seus objectius, les polítiques que va dur a terme i el grau d'acompliment de les quals, tot fent una descripció de l'Alemanya governada per ells i de l'Europa ocupada ; així com de l' Europa que finalment volien aconseguir.

1.2 Consideracions metodològiques

La unitat d'anàlisi d'aquest treball és el període històric comprès entre els anys 1933 i 1945, principalment a Europa, encara que també farem referència a la resta del món d'una manera menys exhaustiva.

L'àmbit empíric del TFC és el programa nacionalsocialista, les transformacions socials, econòmiques, polítiques que van dur a terme durant el període que van governar Alemanya, i més tard, Europa. També descriurem els objectius que no van poder arribar

[1] Paxton, Robert O. (2005), pàg. 26.

a assolir, o van acomplir de manera parcial o es van quedar en una etapa molt inicial. La idea és fer evident la metamorfosi que hauria patit Europa en cas d'una victòria alemanya a la Segona Guerra Mundial.

Les dades a analitzar provenen de l'estudi i anàlisi de l'amplia bibliografia que tenim sobre aquest tema i sobre els objectius finals alemanys, a l'abast gràcies a fonts documentals com ara llibre, articles, revistes, webs, etc.

En relació a la metodologia que farem servir per dur a terme aquest treball cal que esmentem els punts següents:

- El TFC es basa en la metodologia de la disciplina històrica. Dins d'aquest camp l'enfocament que hom dona a les dades amb les quals treballem, en atenció als objectius de la recerca i a les motivacions inicials, fan que es tracti d'un estudi de l'ideari o de la ideologia nazi, de les polítiques que va portar a terme i del grau d'acompliment d'aquestes polítiques o objectius en relació als plantejaments ideològics. Tenim doncs una especialització en història de les idees polítiques, en història política.
- La metodologia de la recerca serà bàsicament qualitativa, ja que la investigació ha partit essencialment de fonts documentals. Creiem que pel tipus de treball que hom presenta, és la millor metodologia ja que no es tracta d'una investigació antropològica, sociològica o etnogràfica, sinó que l'objectiu es desenvolupar un tema des del punt de vista històric.
- Els factors bàsics per a la investigació són doncs les fonts documentals, però cal complementar aquestes fonts primàries amb altres materials com biografies, pel·lícules, novel·les, diaris, revistes i tota mena d'elements culturals relacionats amb el tema i el període estudiats. Aquests altres materials no seran ressenyats a l'apartat de bibliografia per evitar estendre innecessàriament aquest punt, ja que seria molt llarg d'enumerar.
- La tècnica cartogràfica estarà present en aquesta recerca com a mitjà per a visualitzar el procés històric que descriurem. La Història està vinculada a la Geografia, i aquesta darrera la clarifica i la fa més entenedora.
- El principal tipus d'anàlisi que hem portat a terme ha estat l'anàlisi de continguts, ja que calia fer una selecció bibliogràfica i un buidat de les idees principals atribuïdes

2. Alemanya sota el nazisme

"Profetitzo solemnement que aquest home maleït precipitarà al nostre Reich a l'abisme i enfonsarà a la nostra nació en una misèria mai concebuda. Les generacions futures us maleiran en la vostra tomba pel que heu fet"

Ludendorff al President del Reich Hinderburg, finals de gener de 1933 (després que aquest oferís el càrrec de canceller a Hitler).[2]

2.1 Ideari. La llavor del mal

Els trets principals de la ideologia nazi apareixen en els "*25 Punts de Febrer de 1920"* i al llibre "*Mein Kampf*" ("*La meva lluita*"). Els "*25 Punts de Febrer de 1920"* és una mena de programa ideològic que van ser concebuts principalment com un instrument de propaganda, però contenia molts dels elements que romandrien com a punts de referència de l'acció política en els anys següents. El programa demanava superar la Pau de Versalles i la creació d'una Gran Alemanya, tant per restablir les fronteres com per oferir terres i colònies a la població. S'oposava al pluralisme dels partits i al parlamentarisme, als que contraposava l'existència d'una comunitat nacional. D'aquesta comunitat només podien formar part els ciutadans de sang alemanya, tots els altres, i en primer lloc els jueus, podien viure a Alemanya com a convidats. Veiem doncs, que ja el 1920 el partit es presentava com un moviment racista i antisemita. Altres aspectes eren la demanda d'un fort centralisme i la lluita contra els excessos del capitalisme, això darrer va ser abandonat amb la posterior aliança amb amplis sectors de la indústria i la banca.

El "*Mein Kampf*" va ser dictat per Hitler durant el seu empresonament a la fortalesa de Landsberg am Lech, després d'haver estat implicat en el fallit *Putsch* de 1921. Recollia les seves paraules en un primer moment Emil Maurice, i després de juliol de 1924 el seu fidel lloctinent Rudolf Hess, el qual l'edità amb l'ajuda de Max Amann, un altre incondicional seguidor del futur *Führer*. El primer volum, denominat "*Eine Abrechnung"* ("*Una estimació*") va ser publicat el 28 de juliol de 1925, era un apunt autobiogràfic; el segon "*Die nationalsozialistische Bewegung" ("El moviment Nacional Socialista"*), en el qual exposa els antecedents, la filosofia i els objectius del moviment nazi, va ser publicat el 1926. El títol original que escollí Hitler va ser

[2] Kershaw, Ian (2000), pàg. 377.

"Quatre anys i mig de lluita contra la mentida, l' estupidesa i la covardia". L'editor decidí que aquest títol era massa complicat i ho reduí al que finalment ens ha arribat.

Abans de l'arribada al poder de Hitler el llibre es va vendre molt lentament, però a partir de 1933 es vengueren milió i mig d'exemplars d'un sol cop. Alguns historiadors sostenen que una àmplia lectura del llibre podria haver alertat sobre els propòsits de Hitler, però hom només publicà una versió abreujada en anglès poc abans de la II Guerra Mundial. Tot i això, l'editor de la versió anglesa va eliminar algunes de les afirmacions antisemites i militaristes. El llibre es va convertir virtualment en la Bíblia per a tots els nazis. Hom exigia que cada parella que es casés tingués la seva pròpia còpia. D'aquesta manera les vendes de *"Mein Kampf"* van fer guanyar milions de Reichsmarks a Hitler. Molts el compraven per demostrar la seva fidelitat al nou cap d'estat, guanyar posicions dins del NSDAP i evitar problemes amb la Gestapo. Al final de la guerra s'havien distribuït a Alemanya uns 10 milions de copies i havia estat traduït a 16 idiomes.

És un llibre repetitiu i pesat de llegir per aquest mateix motiu, però perfila clarament les idees bàsiques i principals que el règim alemany portaria a terme durant el seu govern.

Especialment prominent és el violent antisemitisme de l'autor, descrivint entre altres pensaments els famosos Protocols del Savis de Sió, obra falsa amb gran popularitat a l'època i on s'explicitaven els suposats plans dels jueus per dominar el món. La major part del material que utilitza Hitler per exposar les tesis principals del "Perill Jueu" està distorsionat, manipulat o directament inventat, per ell o d'altres autors anteriors.

Pel que fa referència a les seves teories polítiques, Hitler descrivia la seva aversió als que per ell són els mals bessons del Món: comunisme i judaisme, i manifestava que el seu propòsit era eradicar-los de la Terra.

Anuncia també en la seva obra la necessitat d'aconseguir nou territori per Alemanya: *Lebensraum* , l'espai vital que alimentaria el "destí històric" del poble alemany. La vella idea nacionalista alemanya de *Drag nach Osten* (marxa cap a l'est), la necessitat de guanyar nous territoris cap a l'est, principalment la Unió Soviètica.

Hitler es presentava a si mateix com l'*Ubermensch*, traduït freqüentment com Superhome, terme que emprava Friedrich Nietzsche en els seus escrits. Però aquest darrer no feia servir aquesta paraula amb el mateix sentit que Hitler, ja que per el filòsof es tractava d'un home que podia controlar els seus impulsos i canalitzar aquesta energia cap a quelcom de creatiu. Hitler entenia aquest concepte com l'home "ari" de raça pura, superior als altres genèticament.

Portada de Mein Kampf

El *Mein Kampf* clarifica el punt de vista racista de l'autor dividint als humans en funció de la seva ascendència. Hitler assegurava que els alemanys aris amb cabells rossos i ulls blaus eren el cim de la jerarquia, patró racial amb el qual ell mateix i la majoria de membres de la nomenclatura nazi no encaixava precisament, i assignava a la base d'aquesta piràmide racial els jueus, eslaus i gitanos.

Arriba a dir que la gent dominada pels racialment purs es beneficiaria del seu aprenentatge. A més, afirmava que els jueus estaven conspirant per tal d'evitar que aquesta "raça mestra" aconseguís dominar el Món com era de justícia, diluint la seva puresa racial i cultural, i convencent a l'ari de viure en igualtat en comptes de la superioritat que li corresponia per la seva raça. Descrivia d'aquesta manera la batalla per la dominació del món i la batalla racial, cultural i política entre aris i jueus.

Tenim doncs descrites en aquest llibre les dues idees bàsiques del nacionalsocialisme:

- Racisme: en opinió de Hitler existien races superiors i inferiors, i era fonamental que no hagués contacte entre les mateixes per evitar la degeneració de les primeres. El poble alemany estava format per una majoria no contaminada encara, i calia aconseguir que només aquesta majoria pogués reproduir-se, de manera que el poble germànic fos cada cop més pur. Però aquesta progressiva depuració estava obstaculitzada pels jueus, responsables no només de l'esclat de la I Guerra Mundial, sinó també de la derrota del Reich i la proclamació de la

República de Weimar. Així doncs, combatre els jueus significava salvar la identitat ària del poble alemany.

- Espai vital: la segona idea fonamental de Hitler és la convicció que els alemanys havien d'expandir-se més enllà de les seves fronteres, conquerint nous territoris a l'est per garantir les matèries primeres i fonts de subsistència més abundants. La Unió Soviètica era doncs l'objectiu de la política expansionista nazi, i estava governada per un grapat de jueus especuladors que la feien la quintaessència del mal.

L'element de força d'aquests arguments residia principalment en la capacitat d'actuar com a factors catalitzadors de l'opinió pública, d'introduir-se en un sistema de valors en crisi presentant-se com la veritat alternativa i suprema; una nova ideologia que substituïa els valors periclitats de les llibertats i la de democràcia per l'antisemitisme, l'anticomunisme i la creença que els alemanys eren el poble escollit per a dominar el món i les races inferiors.

Aquestes idees han estat considerades en ocasions com meres fantasies d'un polític extremista i immadur, però això és un error ja que havia seguidors dels partits conservadors que, a finals dels anys 20 i principis dels 30, se les van prendre molt seriosament perquè el *Lebensraum* (espai vital) encaixava perfectament dins de les idees pangermanistes que quedaren patents a l'Alemanya anterior a 1914. Per aquest motiu Hitler va trobar suport sectors considerats com respectables (grans empreses, exèrcit). Moltes altres persones que no eren nazis s'identificaren també amb aquest corrent d'idees. La posterior configuració de l'hegemonia alemanya a Europa va tenir una gran semblança amb el prototipus original, encara que va ser realitzat per les SS més que a través de l'Estat. Tal i com suggereix Trevor-Roper, *Mein Kampf* ha de considerar-se el "pla d'acció" dels futurs projectes de Hitler, és sens dubte més que la "fantasia" que li atribuí A.J.P. Taylor.[3]

2.2 Aparell estatal

La dictadura nazi basava el seu poder omnímode sobre la societat alemanya en el control absolut que tenia de la maquinària de l'estat i de tots els àmbits de l'anomenada societat civil, fos de grat o per força.

El règim nacionalsocialista no va tenir cap problema per fer-se amb el control dels serveis públics. Protegien en general al sector del funcionariat de la intrusió del Partit i

[3] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 320.

van deixar intacte la seva identitat professional. Els funcionaris solien simpatitzar molt amb la tendència del règim a favor de l'autoritat i de l'ordre i en contra del Parlament i de l'esquerra. I apreciaven la major llibertat respecte a les limitacions legals. Alhora, l'eliminació dels jueus proporcionava a vegades possibilitats d'ascens professional.

L'organisme clau instrument del poder nazi era, per suposat, la policia. La policia alemanya va quedar aviat lliure de l'estat normatiu i va passar a estar sota el control del Partit a través de les SS de Himmler, el qual va ser a partir de juny de 1936 cap de tot el sistema policial alemany. Els seus agents gaudien d'una situació de privilegi, estaven per damunt de la llei com a arbitres finals de la seva pròpia forma de "justícia policial" il·limitada.

El règim nazi no era concebible sense el terror, la violència nazi va ser omnipresent i summament visible des del seu adveniment al poder, des de 1933. Els camps de concentració no estaven amagats i hom volia que es coneguessin les execucions de dissidents. La violència es dirigia contra els jueus, marxistes i marginats "asocials" (homosexuals, gitanos, pacifistes, malalts mentals o impedits, delinqüents habituals), grups que molts alemanys veien amb bons ulls que desapareguessin. Una majoria de ciutadans es sentien sovint més gratificats que amenaçats per aquesta violència. La resta va aprendre a guardar silenci.

Però el nazisme no es basava solament en la violència, no li calia un aparell policial sobredimensionat per imposar la seva voluntat. La Gestapo rebia tantes denúncies de ciutadans fanàtics o envejosos que podia funcionar amb un policia per cada 10.000 o 15.000 habitants, moltíssim menys que el que necessitava la policia espanyola durant la dictadura franquista per mantenir l'ordre.

L'àliga nacionalsocialista

Un altre instrument crucial del Govern de Hitler va ser la judicatura. Els jutges alemanys integraren voluntàriament les seves associacions en una organització nazi i acceptaren de bon grat el poderós paper que els assignava el nou règim. Per els radicals del Partit la guerra va presentar una magnífica oportunitat per tal de subordinar d'una

manera completa la justícia als fins polítics, però no aconseguiren fer desaparèixer el Ministeri de Justícia i que l'administració de la llei civil quedés en mans del Ministeri d'Interior. Fins i tot els nazis es van adonar que cap sistema polític podria funcionar en la inseguretat legal del ciutadà corrent, calia doncs un mínim d'Estat de Dret que donés credibilitat al nou règim.

A partir de juny de 1933, el Partit Nazi (NSDAP) va ser l'únic partit legal a Alemanya. Hitler, cap absolut, aconseguí amb habilitat agrupar al seu voltant els dirigents dividits per rivalitats i lluites de poder que afavorien l'enfortiment del seu lideratge indiscutit.

A l'arribar al poder el NSDAP comptava amb 850.000 afiliats, la majoria dels quals provenia de la petita burgesia, i aproximadament un terç eren obrers (la meitat d'ells a l'atur). La presència femenina era escassa, mentre que els joves van ser molt més nombrosos que en els partits tradicionals o en la socialdemocràcia. Un cop al poder el nombre d'afiliats es triplicà. Les fronteres entre Estat i Partit es van fer cada cop més imprecises, i la llei del 1 de desembre del 1933 decretà la seva unitat: el Partit es va convertir en quelcom que formava part i era alhora l'Estat, substitut del Fuhrer i el cap de l'estat major de les SA va passar a ser membre del govern, tenint el Partit la possibilitat de jutjar els seus membres prescindint de la justícia ordinària.[4]

La tendència a la unificació d'Estat i Partit va permetre a aquest últim de gaudir d'autonomia segons l'ocasió. Aquesta compenetració institucional fou evident en els *gauleiter*, responsables de les circumscripcions regionals, que unificaren les funcions de membres del partit i funcionaris estatals: alguns d'ells, com Goebbels, van ser fins i tot ministres, i molts van ocupar càrrecs a l'administració pública. Conjuntament amb els caps regionals del Partit van desenvolupar una labor essencial les organitzacions del NSDAP, a través de les quals aquest exercí una de les seves funcions fonamentals: l'educació i l'elecció dels que havien tenir responsabilitat en l'Estat.

2.3 Joventut

Hitler va dir: *"Vull una joventut violenta, dominadora, cruel, que terroritzarà el món"*. I definí les característiques d'aquesta joventut en la frase següent: *"La joventut alemanya del futur ha de ser esvelta, àgil i dura com l'acer de les fàbriques Krupp*".[5]

El règim nazi va tenir un èxit especial amb els joves. L'arribada de Hitler al poder va fer que els joves haguessin que afrontar la destrucció de les seves organitzacions socials, si

[4] Minerbi, Alessandra (2000), pàg. 62.
[5] Huber Heinz & Muller (1976), pàg. 165.

procedien de famílies d'esquerres, i l'atracció de noves formes de sociabilitat. L'educació i l'ensinistrament dels joves van ser dos dels aspectes als quals el nazisme parà més atenció: constituïen una poderosa massa que convenia involucrar utilitzant la seva frescor i el seu entusiasme, i eren, sobretot, el futur exèrcit que havia de conquerir l'espai vital del III Reich. Molt més que l'escola, l'organització centralitzada de la joventut fou l'instrument que el règim utilitzà per exercir el seu control.

Els mètodes que hom utilitzà per adoctrinar la joventut alemanya eren summament rigorosos. L'objectiu principal era adoctrinar, inculcar unes idees i unes doctrines concretes, així com evitar que les persones poguessin pensar per elles mateixes. En certa ocasió Hitler digué que *"quan un adversari diu que mai estarà del nostre costat, jo li responc: però el teu fill ja ens pertany"*. [6]

Nois i noies eren rígidament separats: ells formaven part de les Hitlerjugend (HJ - Joventuts Hitlerianes), i elles del Bund Deutscher Mädel (BDM - Unió Noies Alemanyes). A partir de 1936, aquestes van ser les úniques organitzacions juvenils admeses a Alemanya: la demostració definitiva del domini nazi sobre els joves. La obediència, la camaraderia i el sentit del deure eren els valors suprems que s'inculcaven. Tots els membres eren organitzats per edats i vestits amb uniformes que havien de subratllar la seva pertinença a la comunitat popular. Els nois calia que participessin al menys dos cops per setmana en marxes, exercicis esportius i rituals diversos com passar llista o alçar la bandera. La militarització de la joventut s'accentuava pel fet que l'organització tenia un rígid ordenament disciplinari, separat de l'administració de justícia. La propaganda subratllava també l'aspecte juvenil, però la imatge d'una *"joventut guiada per la joventut"* va ser completament mistificadora, ja que els caps eren nomenats pel Partit i l'estructura era totalment vertical. La HJ va arribar a englobar vuit milions de joves.

Més controvertits i contradictoris eren els continguts transmesos per el BDM, perquè els aspectes típicament virils i bel·licistes difosos per la HJ estaven en oberta contradicció amb l'ideal de dona i mare promogut pel règim. Les noies adscrites en les organitzacions nazis van ser sempre una minoria i constituïren una elit de quadres. [7]

Com tots els revolucionaris, els seguidors del moviment nacionalsocialista, molt joves en la seva immensa majoria, sentien la urgència de l'ara o mai. En el moment de la presa del poder en 1933, Joseph Goebbels tenia trenta-cinc anys, Reinhard Heydrich

[6] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 283.
[7] Minerbi, Alessandra (2000), pàg. 50.

vint-i-vuit, Albert Speer vint-i-set, Adolf Eichmann vint-i-sis, Josef Mengele vint-i-un, Heinrich Himmler i Hans Frank trenta-dos, Hermann Goering acabava de complir quaranta i, finalment, Hitler tenia quaranta-quatre anys. *" L'edat mitjana dels dirigents estava en torn dels trenta-quatre anys, i a l'estat es situa al voltant del quaranta-quatre"* deia Goebbels l'any 1943, *"es pot dir doncs, que Alemanya està dirigida actualment pels seus joves".*[8]

Per a la majoria dels joves alemanys el nacionalsocialisme no significava dictadura, repressió del dret d'expressió i opressió, sinó llibertat i aventura. Veien una prolongació del moviment juvenil, un programa contra l'envelliment físic i espiritual. El gener de 1940 es sentien excitats davant la gran batalla que veien al davant, i encara l'any 1944, perduda ja la guerra, es disposaven a emprendre la seva darrera fase. Veiem doncs que el nacionalsocialisme va aconseguir, com dèiem a l'inici d'aquest apartat, fer seva la joventut alemanya d'una manera pràcticament absoluta, el seu suport va ser pràcticament incondicional fins al final.

2.4 Mitjans de comunicació

La ràdio va ser el principal mitjà de comunicació de masses del nazisme i es va convertir en l'instrument quotidià de propaganda i entreteniment, ja que els nazis consideraven que era l'instrument que millor transmetia el contacte personal entre el poble i el seu líder, a més de ser la forma més eficient de desenvolupar el culte al *Führer*. Goebbels assenyalà que els mètodes moderns van ser essencials en aquest aspecte: *"No s'ha de permetre que la tecnologia vagi per davant del Reich (...) Els sistemes moderns són els més adequats. Vivim en una època en que les masses han de donar suport a les polítiques.... La principal tasca de la propaganda és simplificar el que és complicat perquè qualsevol home normal del carrer ho comprengui"*[9]. La seva difusió es va veure afavorida amb la comercialització d'un model de receptor econòmic, i el percentatge de persones que posseïen una va passar del 25 % el 1933 al 70 % el 1939. Escoltar la ràdio arribà a ser considerat una obligació, i es van promoure audicions col·lectives, sobretot durant les manifestacions o en les pauses laborals a les fàbriques. Exemple d'això el tenim en la ressenya d'un diari local de prop de Frankfurt el 16 de març de 1934: *"Atenció! El Führer parlarà a la ràdio. El dimecres 21 de març, el Führer parlarà a totes les emissores alemanyes des de les 11 del matí fins a les 11:50*

[8] Aly, Götz (2005), pàg. 10.
[9] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 286.

hores. D'acord amb la regulació de les dependències del Gau, les seus del partit de cada districte han ordenat que tots els propietaris de les fàbriques, grans magatzems, les oficines, les botigues, els bars i els blocs de pisos col·loquin altaveus una hora abans que el discurs del Führer comenci a emetre's, amb la finalitat que tots els treballadors i tots els camarades nacionals puguin participar en dita emissió. Les seus esperen que aquesta ordre s'obeeixi sense excepció alguna, ja que és exprés desig del Führer parlar al seu poble".[10]

En relació a la premsa escrita el camí cap al control absolut va ser més llarg. L'any 1933 hi havia 3400 publicacions diàries, de les quals les nazis eren una clara minoria. Poc després es prohibiren les publicacions dels partits d'esquerra. Van ser acomiadats dels seus llocs de treball els jueus i els considerats indesitjables (tots aquells que no seguien les directrius del NSDAP). Tots els periodistes van passar a dependre del ministre de propaganda, desvinculant-los de l'autoritat dels editors. El 1935 hom inicià una sistemàtica concentració de les publicacions periodístiques en mans de l'estat. Dels quasi vint milions d'exemplars que s'imprimien diàriament, el partit controlava 13 milions. Tot i això el 1939 més de 2.200 publicacions pertanyien encara a particulars per dos motius: donar una imatge d'aparent moderació i perquè entre els accionistes més importants de les editores hi havia grups industrials com el químic IG Farben.

El control s'intensificà durant la guerra i nombroses publicacions provincials va ser suprimides. Goebbels aconseguí imposar una uniformitat absoluta en els continguts de

[10] Lee, Stephen J. (2002), pàg. 286.

la informació. Les rodes de premsa es reduïen a quotidianes declaracions sobre el que es tenia que dir o callar-se, amb una curosa atenció a l'ús de les paraules.[11] Tot això va fer que la premsa es convertís en una forma anodina de periodisme que no suscitava l'interès del públic, que era conscient de la manipulació per part del partit de la informació i l'opinió.

El tercer instrument que utilitzava la propaganda va ser, junt amb la premsa i la ràdio, el cinema. També el cinema va ser ràpidament organitzat i estandarditzat. Les pel·lícules eren el nen mimat de Goebbels, sota la seva direcció suprema van ser produïdes gran quantitat de pel·lícules de propaganda, amb actors de la màxima categoria. Aquestes produccions eren portades pels cotxes de projecció de pel·lícules fins els racons més remots del país.[12] Però el cinema va demostrar ser un mitjà més difícil, ja que el règim no el va utilitzar tant eficaçment com la ràdio. Pel·lícules com *El Triomf de la voluntat* de Riefenstahl o *L'etern jueu* de Hippler eren un encàrrec fet pel mateix Hitler i una mostra de la intenció de fomentar el culte al Führer la primera i d'adoctrinar al poble amb el missatge antisemita la segona. Goebbels fou més subtil i va aprendre a introduir propaganda subliminal dins del context d'una història amb la qual l'audiència pogués identificar-se, com a la pel·lícula sobre Frederic el Gran, amb la qual intentà generar un esperit de resistència contra els Aliats.[13]

2.5 Literatura, Teatre, Arts figuratives, Arquitectura

La crema de llibres del 10 de maig de 1933 simbolitzà l'acció del règim encaminada a suprimir la llibertat d'expressió. Es van confeccionar llistes negres amb els noms dels autors prohibits, s'esporgaren les biblioteques, les editorials, les distribuïdores i les llibreries: a finals de 1934 havien estat prohibits més de 4.000 títols. Les SA estimularen la crema de llibres i més de 2.500 autors alemanys van ser censurats o prohibits. S'incentivà una producció literària centrada en l'exaltació dels nous valors, la puresa racial, el culte a la guerra, la lluita contra l'amenaça jueu-boltxevic , i tant les estructures estatals com les del partit organitzaren una sèrie d'iniciatives destinades a dirigir la temàtica literària: des del premis literaris a la invitació a escriure sobre temes determinats.

Tot això va provocar l'emigració dels escriptors més destacats: Thomas Mann, Anna Seghers, Bertold Brecht, Stephan Zweig i molts d'altres.

[11] Minerbi, Alessandra (2000), pàg. 56.
[12] Huber Heinz & Muller (1976), pàg. 158.
[13] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 287.

El teatre va ser controlat també per la Càmera de Cultura. Es va donar prioritat a les representacions que feien propaganda dels mites del règim, però també hi havia abundants obres de caire popular, operetes, comèdies, no compromeses i obertament promogudes com a entreteniment popular.

En relació a la pintura, el NSDAP va deixar patent la seva animadversió contra la producció artística de les avantguardes de Weimar abans de la seva arribada al poder. Goebbels, un cop instal·lat el 1933, manifestà el seu desig de recuperar els valors purs i autèntics d'un art alemany, i promogué una producció figurativa on predominaven els gèneres tradicionals: retrats, paisatges, bucòliques escenes campestres, imatges que transmetessin els ideals suprems de la nova concepció ideològica del nazisme. Hom exaltava la guerra amb representacions bèl·liques, i l'home nou nazi fou reproduït magnificant els seus caràcters somàtics: dones rosses i d'ulls blaus, nens sans i contents.

La propaganda contra l'anomenat "art degenerat" va ser agressiva fins a la violència, assenyalant i criticant públicament als artistes englobats dins d'aquesta qualificació, com Klee, Kandinsky i molts d'altres.

Tant en literatura com en art i música, la censura va crear un buit contemporani que la nova i distintiva cultura nazi va tractar de cobrir. La producció literària fou pèssima i la música també va ser de molt poca qualitat, les obres de Mendelssohn, entre d'altres, van ser prohibides perquè era jueu.

L'arquitectura representava un paper primordial en l'exaltació del poder del règim perquè difonia directa o indirectament la seva ideologia. Això va ser evident en els projectes de reestructuració de les ciutats alemanyes elaborats per Albert Speer, que expressaven els caràcters retòrics i monumentals de l'arquitectura nazi: els immensos espais per a les manifestacions de Nüremberg i els projectes inacabats per a la construcció del Gran Berlín, ciutat destinada a ser, segons els plans de Hitler, la capital del món, van ser els testimonis més significatius.[14] Les aspiracions de crear un imperi que fos guardià d'una cultura superior la podem veure en la pretensió que les seves obres monumentals no van ser projectades pensants en l'any 2000, sinó *"com a catedrals que s'han d'enlairar des del passat fins als mil·lennis del futur"*[15]. Especialment explicatius en aquest sentit són els models dels llocs de culte i monuments funeraris per el futur en que el domini del Reich s'estengués des de l'Atlàntic fins als

[14] Speer, Albert (2001), pàg. 144.
[15] Huber, Heinz & Muller (1976), pàg. 232.

Urals, quan Hitler fos amo i senyor de 250 milions de persones. Eren monuments que expressaven amb tota claredat l'arrogant desmesura i la fosca barbàrie del III Reich.

2.6 Escola i Universitat

L'escola era el terreny d'expansió fonamental de l'aparell cultural i propagandístic del règim. Més que un lloc d'educació i socialització, ho va ser de militarització. L'adaptació del cos docent al pensament nazi es produí ràpidament perquè hi havia pocs professors partidaris de la causa republicana. El rebuig a Weimar per part dels docents es traduí en una activa col·laboració amb el nazisme. A finals de 1933, tot el professorat era "racialment pur" i fidel al règim.

Els nous programes educatius no es van implantar fins a finals dels anys trenta; el veritable canvi s'advertí en el creixent reflex de la ideologia nacionalsocialista en totes les matèries d'ensenyament. El racisme va ser l'element que caracteritzà cada moment de l'ensenyament: totes les assignatures, incloses les matemàtiques i el dibuix, van ser impartides des d'aquesta perspectiva. Es van editar pocs llibres de text nous, ja que van ser reemplaçats per opuscles, considerats més incisius i fàcils d'entendre. Un exemple representatiu de llibre de text, el tenim en "El bolet verinós", publicat l'any 1938 i on es posa de manifest la violència antisemita en aquesta conversa entre mare i fill: *"- Els jueus són persones dolentes. Són com bolets verinosos. I de la mateixa manera que resulta difícil distingir els bolets verinosos dels bons, és molt difícil distingir als jueus lladres i delinqüents. Del mateix mode que els bolets verinosos es presenten amb els colors més diversos, també els jueus aconsegueixen fer-se irreconeixibles adoptant els aspectes més estranys"* .[16]

Apart del contingut de les matèries, la litúrgia mateixa de cada dia va ser la que va canalitzar els nous valors: les nombroses ocasions en les quals es festejava una data memorable, les excursions i les projeccions de pel·lícules contribuïen a reafirmar una diversitat entre qui era ari i qui no ho era. També va ser objecte de debat si els jueus eren o no dignes de fer la salutació nazi amb la que hom obria i tancava cada jornada escolar. L'assignatura que es va veure afectada en primer lloc va ser la història que va passar a ressaltar els temes nòrdics, nazis i militars; la ciència es basava principalment en les teories racistes dels nazis, igual que la literatura, que es mostrà fortament antisemita. A l'expedient escolar hom incloïa estudis eugenèsics i de les diferents races, i ambdues assignatures es van utilitzar com a vehicles de la ideologia nazi. Els

[16] Minerbi, Alexandra (2000), pàg. 106.

professors eren contractats d'acord a la seva conformitat ideològica, sent la seva principal obligació "defendre sense reserves l'Estat Nacionalsocialista". Per garantir aquest grau de lleialtat, els professors havien obligatòriament de pertànyer a la *Nationalsozialistische Lehrerbund* (NSLB, Associació de Professors Nacionalsocialistes). L'impacte que causaren aquestes mesures va ser molt gran, ja que es va crear entre la joventut un compromís emocional amb el règim que no es va donar entre la població adulta.[17]

Les universitats, però, van ser més difícils de dominar. El règim menyspreava i temia alhora el món acadèmic, el ministre de Cultura, dirigint-se a les universitats, va dir el 1933: *"A partir d'ara, no és el vostre treball determinar si quelcom és cert o no, sinó descobrir si està dins de l'esperit de la revolució nacionalsocialista"*. Amb el propòsit de respectar aquest nou enfocament a les universitats, el govern va treure l'autoritat als claustres universitaris i va assumir el control nomenant als seus propis rectors. [18] Els professors eren en la seva majoria d'ideologia conservadora i acolliren favorablement el nou règim que prometia retornar l'ordre, però va ser més difícil canviar les matèries d'ensenyament i introduir nous texts d'estudi. En l'acceleració d'aquest procés les organitzacions estudiantils nazis van jugar un paper molt important, perquè molts joves estaven convençuts que el III Reich representaria una nova època on ells tindrien un paper important.

La depuració entre el claustre de professors universitaris va ser portada a terme fins a les darreres conseqüències, obligant a la baixa forçosa, la jubilació o l'exili a la majoria dels seus membres més liberals i que no volien plegar-se a les instruccions del partit. Rust, ministre de Culte i Instrucció pública de Prússia va declarar a la Universitat de Berlín que, fossin les que fossin les crítiques, no deixaria el seu propòsit de desterrar de les universitats alemanyes tot el que s'apartés del camp d'investigació d'una Alemanya nacional. Això va provocar la fugida a l'estranger de les ments més preparades del món acadèmic i un endarreriment d'anys per a la ciència i la investigació d'Alemanya en respecte a l'estranger, ja que s'ignoraven, entre d'altres, els coneixements de física que tenien científics jueus com Albert Einstein.[19] *Així com el deteriorament general de tots els nivells d'ensenyament, empitjorant-se d'una manera molt important l'estàndard educatiu*. Les escoles tècniques o de formació professional assenyalaven amb

[17] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 283.
[18] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 283.
[19] Huber, Heinz & Muller (1976), pàg. 215.

freqüència que la ignorància dels conceptes més bàsics impedia que es cobrís el currículum amb normalitat. Una de les queixes que mencionava l'exèrcit sobre els candidats a entrar en servei era que "*mostren un desconeixement total de les matèries més elementals*".[20]

2.7 Eugenèsia i eutanàsia

A partir de l'arribada al poder del nacionalsocialisme, aquests van adoptar diverses mesures que excloïen de la comunitat nacional tots aquells que poguessin alterar la seva "puresa". L'eugenèsia era una doctrina pseudocientífica molt de moda a tot el món occidental durant aquells anys, afirmava que calia promoure la reproducció dels millors individus i impedir la dels "inferiors", tots els que tenien malalties congènites, malformacions, trastorns mentals, comportaments antisocials i un llarg etcètera. Als països escandinaus, la Gran Bretanya i als Estats Units va tenir una gran popularitat, però va ser a Alemanya on va ser desenvolupada fins a les darreres conseqüències. Amb la derrota nazi les teories eugenèsiques van caure en l'oblit, tot i que alguns països, com Suècia, es va continuar practicant fins ben entrats els anys seixanta.

La llei del 14 de juliol de 1933 sobre l'esterilització dels individus amb defectes físics o mentals constituí una fita fonamental en aquest procés i una pedra angular per a la legislació eugenèsica i racial. Aquesta llei introduïa la coerció, ja que l'esterilització podia ser sol·licitada no només pels discapacitats o les seves famílies, sinó també pels metges. A banda d'esterilitzar-los, també es reduïa el nivell d'assistència als que estaven ingressats per afavorir indirectament la seva mort.

Entre 1933 i 1945, 400.000 persones van ser sotmeses a l'esterilització forçosa: alcohòlics, asocials, minusvàlids i molts d'altres. L'any 1935 es prohibiren els matrimonis entre alemanys i jueus, també amb "races estranyes" i/o grups "racialment inferiors" (específicament es puntualitzà: "gitanos, negres o els seus bastards").

Hitler escrigué en *Mein Kampf* : "*És un contrasentit deixar que malalts incurables contaminin contínuament els que estan sans (...) L'exigència que hom impedeixi als individus defectuosos propagar fills igualment defectuosos és una exigència la raó de la qual està claríssima (...) El malalt incurable serà implacablement segregat, en cas necessari (...) una mida bàrbara per al desgraciat al que se li apliqui, però una benedicció per el seu pròxim i per a la posteritat*".[21]

[20] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 284.
[21] Kershaw, Ian (2000), pàg. 261.

Poques setmanes abans de començar la guerra hom inicià la matança d'adults discapacitats, emmascarada com un projecte d'eutanàsia. Tot succeïa en secret, i els familiars no eren informats del trasllat dels seus éssers estimats als centres d'extermini (que solien ser camions adaptats per funcionar com una càmera de gas mòbil, o injeccions letals administrades pels mateixos metges a càrrec del programa). Abans que les queixes dels familiars, la pressió de l'església i el malestar social provocat pel programa d'eutanàsia fes que fos abandonat parcialment , van ser assassinades més de 100.000 persones.[22]

Mostra del malestar creat entre els familiars i amics de les víctimes del programa d'eutanàsia i entre membres de l'Església Catòlica assabentats del *modus operandi* del programa T4 és el fragment següent del bisbe de Münster, Galen : *"No es tracta de màquines, cavalls i vaques que tinguin com a única funció servir al gènere humà, produir béns per l'home, als que es pot destruir, aixafar, matar quan no acompleixin ja aquesta funció. No, es tracta d'éssers humans, éssers humans que són companys nostres, germans i germanes nostres. De gent pobra, gent malalta, si ho preferiu improductiva. Però ¿han perdut el dret a la vida? Tenim nosaltres, tinc jo el dret a viure només mentre siguem productius, mentre altres ens consideren productius?"*. I també la carta escrita per la mare d'una nena epilèptica assassinada a l'hospital de Gallneukirchen, informant-los que aniria a visitar-los: *" Tal vegada em podran explicar llavors amb més detall les coses terribles que han estat passant. No puc entendre com ha passat tot això, si a Gertrude se la van emportar per decisió pròpia, qui ho va organitzar tot, de quina forma es va transportar la nena a una altra banda. El que va escriure l'hospital de Sonnestein són només mentides, que no em sento inclinada a creure. He rebut les robes de la meva Trudi"*. I a continuació, la resposta: *" La naturalesa i el to de la seva carta em dona motius per considerar-la a vostè a la llum de la psiquiatria. No puc evitar notificar-li que en cas que no deixi de molestar-nos amb cartes, em veuré obligat a fer-la examinar pel metge de la sanitat pública"*. [23]

Com podem veure, poc abans que el conflicte mundial iniciés la imposició del nou ordre europeu i l'extermini dels jueus, el crim d'estat havia estat legalitzat i realitzat a gran escala.

A vegades es compara els règims totalitaris com a "Estats jardí" que pretenen transformar la societat eradicant aquells considerats "estranys" o "no aptes", de manera

[22] Burleigh, Michael (2002), pàg. 232.
[23] Burleigh, Michael (2002), pàg. 437.

que els "aptes" puguin florir. L'estat nazi era doncs el paradigma d'aquest concepte on els individus "defectuosos" eren eliminats per evitar l'afebliment nacional, seguint amb la comparació el jardiner suprem era H. Himmler[24].

2.8 La dona

La funció de la dona en el III Reich només pot entendre's en el context dels fonaments racistes i eugenèsics del règim nazi. La dona va ser considerada i enlairada exclusivament com a mare, educadora dels seus fills i muller submisa i respectuosa de la superioritat masculina. Procrear per la pàtria va ser el més alt ideal al qual les dones podien i tenien d' aspirar, a condició que fossin representants de la puresa de la raçaària. Al servei de la idealització de la maternitat hom introduí la festivitat del Dia de la Mare, i des de 1938 fins 1941 es concediren cinc milions de Creus del Mèrit a les mares més prolífiques. Hitler digué a aquest respecte en el Congrés de Nüremberg de 1938: *"M'avergonyiria ser un home alemany si en cas de guerra hagués d'anar al front una dona soldat. També la dona té el seu camp de batalla. Ella lliura la seva batalla per la nació amb cada fill que porta al món per Alemanya. L'home es preocupa pel poble de la mateixa manera que la dona ho fa per la família. La igualtat de drets de la dona resideix en el fet de rebre la consideració que li correspon en els camps vitals que li han estat assignats per la naturalesa".*[25]

Així les dones van perdre la seva autonomia i van ser anul·lats els guanys per l'emancipació femenina. Les dones van ser privades del dret al vot i allunyades del món laboral amb una sèrie de mesures com l'obligació de deixar la seva feina al seu marit, la reducció salarial i la prohibició d'accedir a determinades professions. Aquesta situació va canviar sensiblement durant la guerra, quan va ser necessari substituir els homes que combatien al front; les dones i les mares van ser convocades llavors, sobretot després de la proclamació de la guerra total el 1943, a fer la seva aportació a la pàtria també amb la feina.

Exemple de la posició de la dona en el III Rich va ser Gertrud Scholtz-Klink, directora general i cap de l'oficina femenina del Front del Treball. Durant els anys 30, les seves responsabilitats dins de les estructures de partit van ser notable, però sempre va estar sotmesa a les elits masculines, confirmant el paper secundari de la dona a la nova

[24] Heinrich Himmler (Munich, 1900 – Hannover, 1945), dirigent de l'Alemanya nazi. Cap de la GESTAPO, Comandant en cap de les SS i més tard Ministre de l'interior. Va encarregar-se de la matanza metòdica i sistemàtica dels jueus, gitanos i un llarg etcètera.
[25] Minerbi, Alexandra (2000), pàg. 53.

Alemanya. Precisament pel fet d'acceptar aquesta condició, Scholtz-Klink va poder fer una brillant carrera, a diferència d'altres col·legues menys disposades a romandre en situació d'inferioritat enfront dels homes. Sempre acceptà i subratllà amb força la necessitat que la dona estigués sotmesa a l'home en les relacions familiars i interpersonals, i al *Führer* en cada moment de la seva vida.

Dins d'aquest apartat cal fer esment de l'associació de les SS fundada per Himmler el 1935 i finançada amb donacions forçoses de les mateixes SS, la *Lebensborn* (Font de la vida), on podem veure com confluïen les doctrines racials del règim i la consideració de la dona només com a quelcom productor de fills. Aquesta associació tenia essencialment l'objectiu de donar suport a la política racista del govern i lluitar contra l'avortament i a favor de l'augment de la natalitat. Des del punt de vista administratiu, depengueren del departament econòmic de les SS, però pel que fa a les seves funcions va estar vinculada a la secció de les SS encarregada de les qüestions racials. Durant la guerra van ser creats nous centres que acollien a les mares solteres i "racialment pures" perquè s'emparellessin amb l'elit racial del règim (les SS) i tinguessin fills "sans"; a Alemanya s'obriren onze seus de la *Lebensborn* i nou als territoris ocupats (França, Bèlgica i Noruega). En aquests centres nasqueren uns 8.000 nens, veritables "fills del regiment".

2.9 Cristianisme

Hitler havia declarat l'any 1934 que l'Estat nacionalsocialista professava un "cristianisme positiu", i que ell en persona protegiria els drets de les dos grans confessions religioses (protestants i catòlics). Però a la pràctica no va ser així. Les bones relacions amb l'Església Catòlica van patir un empitjorament: van ser empresonats o enviats al camps de concentració sacerdots catòlics, prohibit l'exercici de l'ensenyament a teòlegs d'aquesta confessió i segrestats nombrosos fulls parroquials. Però, sobretot, es produïren les primeres tensions i enfrontaments seriosos entre les Joventuts Hitlerianes i les agrupacions juvenils catòliques, les reunions de les quals van ser suspeses, i prohibits els seus uniformes.[26]

El nazisme a Alemanya no es va limitar a apropiar-se d'uns quants elements litúrgics externs, com molts altres règims que han usurpat conscientment formes religioses per legitimar-se. El nazisme va intentar marginar i controlar les creences religioses d'un poble majoritàriament cristià mitjançant la creació d'una Església Evangèlica amb una

[26] Huber, Heinz & Muller (1976), pàg. 220.

estructura unitària guiada per un bisbe del Reich que pretenia englobar els creients protestants (2 terços de la població). La principal utilitat dels *Deutschen Christen*, partidaris d'un Estat autoritari i de la discriminació als jueus, i que donaren suport a la política nazi durant el seu govern, va ser l'afebliment del contingut del cristianisme, fent adoptar al mateix temps, també als cristians alemanys nazificats, una postura defensiva enfront aquests radicals. Els creients perdien energia i coneixements debatent temes absurds, el menor dels quals era si Jesús era o no jueu.

L'Església Catòlica, que englobava al terç restant dels creients alemanys, va patir durant els primers mesos de 1933 un dur assetjament del règim: propaganda contra les escoles catòliques, atacs a la premsa, limitació de la llibertat d'acció de les seves associacions. El 20 de juliol es signà un acord entre el govern i la Santa Seu que regularia les relacions recíproques els següents anys i que va contribuir a augmentar el prestigi internacional del nazisme. L'Estat reconeixia la llibertat de culte i d'activitat a les escoles i a les associacions que tinguessin únicament fins culturals i caritatius. Per la seva banda, el Vaticà prohibia tota activitat política al seus membres. En els anys següents el regim no va atendre aquestes clàusules i va créixer l'oposició dins del catolicisme. Dos dels temes que van enfrontar els nazis amb l'Església Catòlica van ser la substitució dels crucifixs de les aules per la fotografia del *Führer* i la nazificació de les escoles.

Però els líders de les esglésies catòlica i protestant van restar majoritàriament en silenci davant les atrocitats nazis, exceptuant alguns dels seus membres que condemnaren el règim i van fer oposició activa, i per aquest motiu van anar a parar als camps de concentració on alguns d'ells serien executats. Especialment lamentable va ser l'actuació del Papa Pius XII que no va condemnar mai d'una manera clara i directa les atrocitats comeses pel nazisme. No així el seu predecessor, Pius XI, que en l'encíclica "Amb ardent preocupació" de març de 1937 exposava un considerable nombre d'incompliments del concordat amb la Santa Seu per part del govern alemany i qualificava la ideologia nacionalsocialista d'anticristiana i de paganisme modern. Les seves afirmacions fonamentals deien: *"El que desvincula la raça, o el poble, o l'estat, o la forma de govern o qualsevol altres valors bàsics de la configuració social humana de l'escala de valors terrens inherent a aquests conceptes i els converteix en la norma*

màxima de tots els valors, inclosos els religiosos, deïficant-los amb un culte idòlatra, inverteix i falseja l'ordre de les coses tal com fou creat i manat per Déu".[27]

Donat que les diferents esglésies van reaccionar majoritàriament amb hostilitat contra els intents del govern de nazificar-les, molts alts càrrecs del partit s'inclinaren per altres formes de religió que no fossin la cristina. Un clar exemple fou el Moviment de Fe Alemany, el qual introduí cerimònies paganes (molt habituals entre els comandaments de les SS) i atacà cruelment els principis sagrats de la cristiandat: *"Jesucrist va ser un jueu bast i covard que va arribar a tenir aventures en els seus anys indiscrets".*

Martin Bormann declarà el 1941 que *"els conceptes de nacionalisme socialista i cristiandat són incompatibles. La nostra ideologia nacionalsocialista és molt més noble que els conceptes cristians que, al cap i a la fi, han pres els seus punts essencials del judaisme".*[28]

Caricatura sobre l'intent de manipulació del cristianisme per part dels nazis

Els nazis menyspreaven el cristianisme per les seves arrels jueves, la seva espiritualitat i la seva universalitat. Mobilitzava valors i sentiments per a ells indesitjables. El perdó no era per els que predicaven l'odi, i la compassió no era de gran utilitat per a la gent que volia aixafar els febles. Els valors substancials del cristianisme s'interposaven en el seu camí, impugnant totes les seves reivindicacions i impedint la desinhibició moral indispensable per el seu deliri racial. La vinculació bàsica cristiana amb la compassió i

[27] Huber, Heinz & Muller (1976), pàg. 222.
[28] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 308.

la humilitat era anatema per a una política d'odi racial i adoració de la brutalitat i de la força. Pels nazis el cristianisme era antinatural i estranger, el *"verí pòstum dels jueus"*. Les següents paraules de Hitler evidencien la seva política sobre aquest tema: *"A la doctrina cristiana de la significació infinita de l'ànima humana individual (...) jo oposo amb gèlida claredat la doctrina salvadora del no res i la insignificança de l'ésser humà individual i de la seva existència continuada en la immortalitat visible de la nació"*.[29]
Tot i els esforços per eradicar el cristianisme del país, la majoria dels alemanys continuaren sent catòlics o protestants i, de fet, l'assistència a les diferents Esglésies augmentà després de 1939.

2.10 Economia

Hitler no tenia res d'economista i, al contrari que el marxisme, la ideologia nazi no tenia cap component econòmic subjacent. El nazisme era fonamentalment racista i *völkisch* (del poble / popular) en la seva concepció, per la qual cosa els factors econòmics quedaren sempre subordinats. No obstant, Hitler tenia unes idees que influïren en la seva política econòmica i que consistien en les següents quatre prioritats:

- Pretenia crear un sistema autàrquic que permetés a Alemanya disposar d'una amplia hegemonia a Europa.
- Expansió cap a l'Est.
- La infraestructura econòmica havia d'adaptar-se a unes despeses militars molt superiors a causa del conflicte inherent a l'acompliment de la segona prioritat.
- Calia assegurar-se el suport del poble alemany amb el manteniment del seu nivell de vida.[30]

La política econòmica nazi va estar des d'un bon començament orientada al rearmament i a la preparació de la guerra. Al principi, els gran industrials alemanys, dividit i amb objectius parcialment contraposats, no es mostraren entusiasmats amb la idea de donar prioritat absoluta al rearmament. Però l'eliminació dels partits d'esquerra, la llibertat d'acció de la indústria i el nou clima de terror policial van ser les bases de la cooperació entre el govern nazi i les grans empreses. El 1933, Alemanya, a diferència d'altres països europeus, havia començat a recuperar-se de la crisi econòmica mundial. Era el resultat d'una reforma a llarg termini de l'economia, no un mèrit del nou règim, encara que s'accentuà durant l'any següent gràcies a una política que tenia per objectiu assolir

[29] Burleigh, Michael (2002), pàg. 42.
[30] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 320.

l'autarquia i impulsar la producció armamentística, tenint com a principal client l'Estat. El finançament d'aquesta política i la consecució de la plena ocupació van ser gestionades amb una política inflacionista, mentre l'Estat confiava pagar el deute públic amb els futurs guanys de la victòria en la guerra. El 1938 les despeses militars suposaven el 50 % de la despesa pública.

La gran indústria donà suport cada cop més al nou règim, finançant les seves campanyes i, a partir de 1932 (a proposta d'en Gustav Krupp), fent una donació anual al partit equivalent al 5 % dels salaris pagats per cada empresa.[31]

El primer model d'intervenció estatal sense estatalització de l'economia apareix a finals de 1933 amb la creació de IG Farben per a la producció artificial de matèries primeres, vital per a l'autosuficiència econòmica del país. Schacht, president del Banc del Reich i ministre d'Hisenda des de 1934, va promoure els intercanvis amb Europa Central i Oriental per tal de posar remei a la manca de matèries primeres d'Alemanya.

Les despeses en política social en canvi van ser molt modestes, però la promesa inicial nazi d'aconseguir una plena ocupació va ser aconseguida gràcies a la política d'obres públiques, a l'absorció de centenars de milers de treballadors per les indústries armamentístiques, l'eliminació de l'autonomia de la classe obrera, la reintroducció del servei militar obligatori, la creació del servei obligatori del treball i la marginació de la dona del mercat de treball.

En relació a la política agrària, sempre present en l'ideari nazi que tenia als pagesos com a representants genuïns de la puresa racial germànica, la intervenció pública es va limitar als aspectes tècnics, i deixà a la indústria química i als latifundistes la llibertat d'imposar condicions laborals i de fixar els preus. No es va fer una reforma agrària que permetés als pagesos pobres accedir a la terra, els latifundistes van continuar com sempre i constituïren un dels pilars del sistema de poder nazi.

Els obrers i les seves associacions i organitzacions polítiques i sindicals van ser el primer blanc de l'atac nazi, i el juny de 1933 no quedava res que recordés que existia una classe obrera. Els obrers van ser rígidament organitzats per accelerar els ritmes de producció, es fundà el Front Alemany del Treball, dirigit per Robert Ley, que es convertí amb els seus vint i cinc milions d'afiliats en la major associació de masses nazi. Ley ho va concebre com un instrument per penetrar en tots els sectors de l'economia alemanya. El Front va ser un dels instruments de captació popular i de

[31] Minerbi, Alexandra (2000), pàg. 65.

condicionament psicològic dels treballadors més eficaç del règim. Era dirigit directament pel NSDAP, que controlava la fiabilitat política i social dels seus membres i va ampliar el seu àmbit d'influència més enllà de l'horari laboral mitjançant la planificació del temps lliure a través de la *Kraft durch Freude* (Força mitjançant l'Alegria) que organitzava activitats culturals i d'esbarjo per els treballadors que promovien l'exaltació nacionalista i el sentiment de pertànyer a una *Volksgemeinschaft* (comunitat popular) per sobre de qualsevol conflicte de classe.

El treball s'organitzà seguint una rígida estructura jeràrquica, els empresaris eren els caps i els seus empleats tenien que obeir-los per assolir els objectius de l'empresa i el bé comú del poble i de l'Estat. Els sindicalistes van ser substituïts per representants nomenats pels industrials i les organitzacions nazis i encarregats de vigilar i mantenir l'ordre i la disciplina.

Hitler construeix Alemanya. Ajuda'ns, compra mercaderia alemanya .

En el congrés de Nuremberg de 1936 va ser aprovat el pla quadriennal, que constituí el pas definitiu cap a una organització del sistema econòmic orientat cap a la guerra. Hitler digué: *"Dins de quatre anys, Alemanya haurà de ser completament independent de l'estranger en totes aquelles matèries primeres que puguin ser produïdes per les habilitats dels alemanys, per les nostres indústries química i mecànica i per les nostres*

mines". El pla, al capdamunt del qual hi era Göring[32], no va introduir canvis rellevants i l'Estat no va intervenir directament en la gestió de l'economia, però s'encarregava de la seva coordinació. Els canvis es limitaren a transformacions inherents al sistema monopolístic, produint-se una concentració en els sectors claus per a la indústria militar: químic i miner.

La connexió entre els objectius dels líders nazis i els del capitalisme alemany es va fer cada cop més estreta amb el pas dels anys. L'Estat i els principals sectors de la indústria es fongueren més íntimament que en el passat i, un cop començada la guerra, les iniciatives, la responsabilitat i el control administratiu sobre el funcionament de l'economia passava a mans de la indústria privada, que va exercir una enorme influència en les decisions polítiques i militars relacionades amb l'economia. L'aliança entre el conjunt militar-industrial i el grup dirigent nazi, reforçada pel rearmament i el programa expansionista, va durar fins a la darrera fase del III Reich perquè estaven íntimament vinculats als esdeveniments que havien posat en marxa. Les empreses alemanyes es van beneficiar tant del procés d'"arianització" com de l'expansió territorial del règim. Durant la guerra, els impulsors de l'economia van romandre lligats als factors ideològics, estratègics i militars a l'hora d'establir l'abast i el desenvolupament de l'agressió alemanya. La guerra de saqueig imperialista va fer possible l'expansió de la indústria, la qual, sobretot la relacionada amb la producció armamentística, va obtenir enormes beneficis.

2.11 Oposició i resistència

L'oposició al totalitarisme nazi es va manifestar de diverses maneres, és a dir, des de la queixa contínua i diària sobre temes específics fins a un activisme polític més general i mitjançant la resistència. Les autoritats, amb la GESTAPO al capdavant, també s'adonaren de la creixent discrepància social que amenaçava malmetre la reeducació de la joventut alemanya.

La queixa i el descontentament es va fer quasi general: *"l'aguda percepció de la injustícia social, la conscienciació de la desigualtat de classes (..) canvià menys durant el Tercer Reich del que generalment es pensa (...) El grau de desil·lusió i*

[32] *Hermann Wilhelm Göring (Rosenheim 1893 – Nüremberg 1946), un dels principals col·laboradors de Hitler des de l'any 1922. Diputat el 1929, tres anys després va ser escollit president del Reichstag. Un cop al poder va ser primer ministre de Prusia i ministre de l'Aire del Reich. A partir de 1936 dirigí la coordinació de l'economia d'Alemanya. Nomenat mariscal de camp i mariscal del Reich (1940), tot i el desprestigi de la Luftwaffe va ser considerat el virtual sucesor de Hitler. Detingut el 1945 per els americans, condemnat a mort a Nüremberg, però es suicidà abans de la seva execució.*

descontentament en quasi tots els sectors de la població, l'origen del qual estava en l' experiència socioeconòmica de la vida diària, va ser molt notable"[33] Va existir una dissidència oral bastant considerable sobre certs temes, com per exemple la congelació dels salaris, l'augment de les hores laborables, les activitats obligatòries a la KdF[34] i la subordinació dels interessos del consumidor al rearmament. Tot i això, aquest descontentament es manifestà en un to molt baix, en part perquè hi havia molt poques oportunitats perquè es transformés en quelcom de major envergadura. La majoria de les queixes estaven provocades per la situació econòmica i no perquè tinguessin reserves en allò relatiu a la naturalesa del règim. Per aquest motiu, la majoria dels alemanys no es mostraren gaire propensos a posar-se en contra d'un règim que, tot i els seus inconvenients, consideraven que era preferible a la República de Weimar.

La manifestació d'oposició en general mitjançant l'activisme polític es limità als dos partits que anteriorment havien tingut el suport de la classe obrera. Els comunistes intentaren oposar-se activament al règim, però fracassaren rotundament perquè la GESTAPO identificà i eradicà totes les cèl·lules comunistes. En conseqüència, aproximadament el 10 % dels membres del Partit Comunista van ser assassinats i Thalmann, el líder del KPD, va ser detingut a principis de 1933. El continu conflicte entre comunistes i socialdemòcrates implicava algunes desercions entre els treballadors i això facilitava les tasques de la GESTAPO a l'hora d'aconseguir informació. Els comunistes també es veieren limitats per la política exterior de Stalin amb la signatura del "Pacte de No Agressió" entre nazis i soviètics l'agost de 1939. No va ser fins a la invasió de la URSS el 1941, quan els comunistes tornaren de nou a la política, especialment sota la tutela de Stalin que donà un suport directe al KPD.

Pel contrari el SPD participà molt menys directament en l'activisme polític. Des de la seva posició a l'exili, el SOPADE (SPD a l'exili) va ser organitzat per Ernst Schumacher, al començament des de Praga i posteriorment des de Paris, encara que per regla general estigueren molt més limitats i es mostraren molt més prudents en les seves accions que el KPD. Tenien l'avantatge de disposar d'una informació precisa sobre el suport mostrat al règim per la seva xarxa d'informadors a l'interior, però ni ells ni els comunistes van aconseguir cap èxit en el seu intent d'arribar a la classe obrera. Les queixes dels treballadors eren continues però tenien poques oportunitats de convèncer-

[33] Kershaw, Ian (2000), pàg. 81.
[34] Kraft durch Fraude, associació cultural i recrativa per els obrers (punt 2.10)

los perquè arriscaren la seva vida i la de les seves famílies pel simple fet de manifestar la seva oposició política.

Però alguns grups petits si que van estar disposats a fer aquest sacrifici. L'oposició més forta va prendre la forma de resistència i va intentar acabar amb el règim, encara que això només es podia aconseguir mitjançant un cop d'estat, ja que la "revolució legal" de Hitler entre 1933 i 1934 havia bloquejat tots els canals constitucionals. Per tant, la clau de l'èxit només la podia tenir l'exèrcit, però aquest havia estat anul·lat pel procés gradual de "nazificació" que hom emprengué durant els anys 30. Per aquesta raó, la única possibilitat que quedava era la deserció dels element desil·lusionats i la seva vinculació amb grups o persones que estiguessin disposats a arriscar-ho tot per aconseguir aquest canvi polític. Aquests elements de l'exèrcit sempre estaven presents i pertanyen, irònicament, a l'aristocràcia prussiana, molt conservadors i oposats a la República de Weimar. Però amb això no hem de deduir que les forces conservadores dins de l'exèrcit eren antinazis, la majoria van acollir al nazisme sense cap reserva. L'oposició dins de la Wehrmacht no era prou per compensar el fracàs dels intents individuals que es van portar a terme. Només unes quantes persones amb valor s'involucraren realment (Stauffenberg, Beck), no obstant totes les formes de resistència fracassaren en el seu objectiu de substituir Hitler per un règim més democràtic i negociar un armistici amb els aliats.

*"No es tracta ja de l'objectiu pràctic, sinó de mostrar al món i a la història que el moviment de resistència alemany s'ha atrevit, arriscant la vida, a donar el cop decisiu. Tota la resta és indiferent al costat d'això".*Comandant General Henning Von Tresckow, juny de 1944.[35]

Existia un tipus d'oposició que portava de corcoll les autoritats. La idiosincràsia social es va fer més patent entre els joves alemanys, especialment els que pertanyien a la classe treballadora, el qual deixava al descobert les deficiències de les Joventuts Hitlerianes per canalitzar l'adoctrinament. Amb el temps tota l'estructura es va fer menys burocràtica i imaginativa, i alguns dels aspectes que al principi seduïen van començar a esfondrar-se. Les HJ van ser vistes com part del sistema i no com un rival d'ell i, per aquest motiu, sorgiren altres grups i cultures alternatives. La conducta anormal entre adolescents es va donar amb més freqüència durant el Tercer Reich del que habitualment hom havia pensat. El 1942 el líder de les HJ, Baldur Von Schirach, afirmà: *"La formació d'associacions fora de les HJ ha augmentat abans i especialment*

[35] Kershaw, Ian (2000), pàg. 639.

durant la guerra, fins a el punt que existeix un greu perill de subversió política, moral i criminal entre els joves".[36] Cal destacar als Pirates Edelweiss com a grup antagònic de les HJ i de l'autoritat en general. Van desafiar també la llibertat de moviment imposada durant la guerra organitzant llargues excursions i van mantenir una actitud sexual molt més liberal del que els agradava a les autoritats. Alguns fins i tot donaren suport als Aliats durant la guerra i oferiren ajuda als desertors de l'exèrcit alemany.

Però va ser la Societat de la Rosa Blanca (*Die Weibe Rose)* la que després de la guerra passà a representar l'oposició a la tirania en la psique alemanya. Estava formada per cinc estudiants partidaris de la resistència no violenta contra el règim, que rebutjaven el militarisme prussià i creien en una Europa federal adherida als principis cristians de la tolerància i la justícia, hom diu que el sermó de Galen (que podem veure a l'apartat 2.7) inspirà la formació d'aquest grup. Sophie Scholl era la líder del grup, el qual es dedicava a llençar pamflets i pintar eslògans anti-nazis per tot Munich. Arran d'un llançament de pamflets a la Universitat van ser denunciats i detinguts. Després d'un judici per part del Tribunal del Poble d'Alemanya van ser declarats culpables i executats tots els seus membres, els amics i familiars que col·laboraven amb ells van ser condemnats fins a deu anys de presó.

Hans i Sophie Scholl, i Christoph Probst

El govern va estar molt preocupat per la proliferació de grups d'aquestes característiques tot i que no van suposar una oposició seriosa al règim la majoria dels seus dirigents van ser penjats a la forca o decapitats per la guillotina.

[36] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 318.

3. La Nova Europa

3.1 La Gran Alemanya

Després de les humiliacions territorials sofertes per Alemanya per les conseqüències del Tractat de Versalles, una de les prioritats que tenia Hitler era recuperar les fronteres del 1914. Amb les victòries sobre Polònia i França el règim nazi recuperava el passadís de Dànzing i les províncies perdudes d'Alsàcia i Lorena. Prèviament la frontera s'havia desplaçat cap al sud amb l'annexió d'Àustria, la incorporació dels Sudets, la regió fronterera de parla alemanya de Txecoslovàquia, el desmembrament d'aquest estat amb la independència d'Eslovàquia i la incorporació al Reich com a protectorat de la resta del país amb el nom de Bohèmia i Moràvia.

El següent mapa ens indica, si bé parcialment, l'expansió territorial que va dur a terme Alemanya des de 1938, encara que no surten reflectides les incorporacions fetes a costa de Polònia, la part occidental va ser incorporada al Reich i la resta del país va passar a formar part de la Unió Soviètica, de Luxemburg, íntegrament al Reich, de Bèlgica, cantons de Eupen, Malmédy i Moresnet, de Dinamarca (en un principi tot el sud del país, Schleswig-Holstein) i de Iugoslàvia (Baixa Estíria, Alta Carniola, Miesstal i Seeland, l'actual Eslovènia). [37]

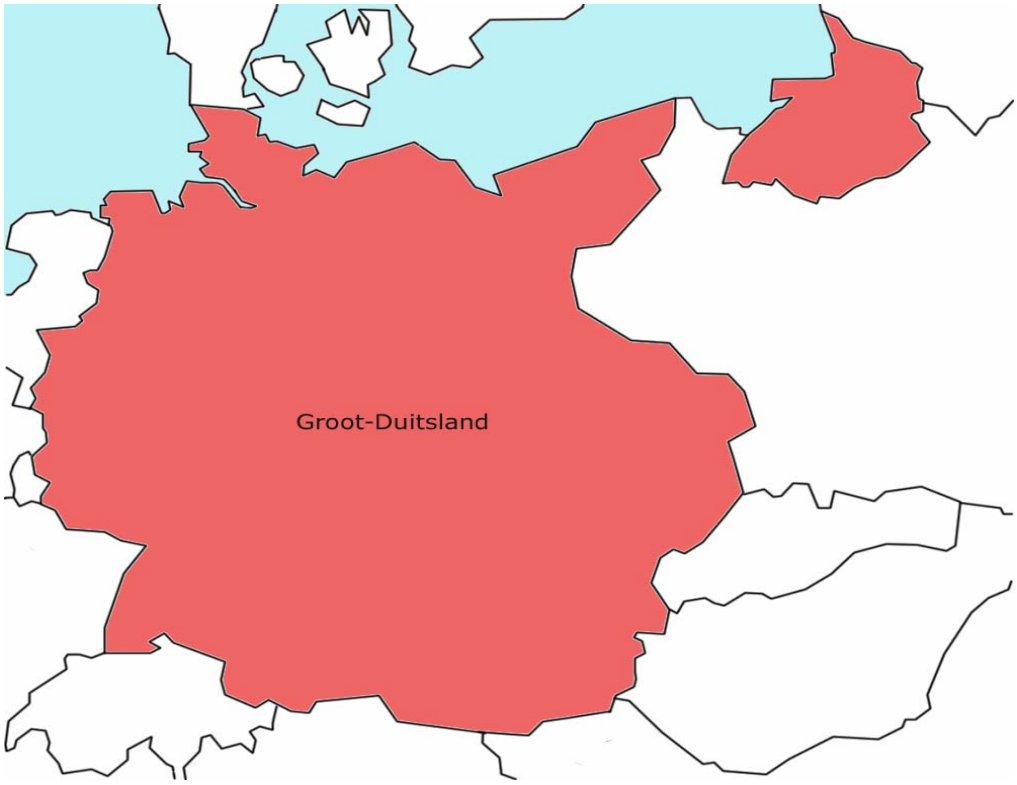

[37] Mapa 1: [www.historiasiglo20.org/IIGM/index.htm]

Tot i l'èmfasi que els nazis posaven en la necessitat de planificar l' Europa de Hitler, l'administració de l'autodenominat Gran Espai Alemany no va evolucionar d'una manera sistemàtica ni planificada, va estar en gran part determinada per un procés d'assaigs i errors. Les normes administratives variaven considerablement d'una regió a una altra. Però podem dir que a finals de 1943 hi havia cinc categories de territoris sota ocupació alemanya:

- Territoris incorporats: eren els més estretament relacionats amb el Reich, políticament i constitucionalment i que quedaven sotmesos al règim directe alemany, bé com a noves províncies alemanyes o inclosos en províncies o regions preexistents. Prússia Occidental – Dànzing; Silèsia; Posen; Soldau; Eupen, Malmédy i Moresnet.
- Territoris sota administració civil alemanya: l'annexió d'aquests territoris no va ser mai formalment establerta però existia una clara intenció a incorporar-los al Reich a través d'un procés de germanització que seria dut a terme en un curt termini de temps. Alsàcia i Lòrena ; Eslovènia ; Luxemburg.
- Territoris agregats: la relació d'aquests territoris mai va ser definida d'una manera precisa, però tenien una administració quasi totalment alemanya també. Probablement la idea era no fixar res d'una manera definitiva fins aconseguir la victòria, per no entorpir la marxa de la guerra i l'absorció posterior d'aquests territoris. /Ucraïna; Rússia Blanca; Països Bàltics; Bohèmia i Moràvia.
- Territoris ocupats: comprenien tots aquells territoris en que els alemanys tenien un interès militar i econòmic, però que es considerava que no eren adequats per a la seva immediata incorporació al Reich. Dinamarca; Bèlgica; la França ocupada; Sèrbia; Grècia; Noruega i els Països Baixos.

Tenim doncs així definides les fronteres del que hauria estat el *Grossdeutsches Reich*, una Gran Alemanya que hauria fagocitat a molts dels seus veïns amb la intenció de explotar, colonitzar i, per fi, germanitzar tots aquells territoris susceptibles de ser annexionats al Reich. Un Reich que podria haver anat des de Dinamarca a Triestre, de les platges del Mar Negre a la Borgonya francesa, on la població susceptible de ser germanitzada passaria a ser ciutadana del Reich i on la resta seria traslladada o

directament eliminada, com Hans Frank[38] va fer al Govern General de Polònia i d'altres haurien fet si el resultat de la guerra hagués estat diferent.

3.2 Nova Europa política

3.2.1 Europa Occidental

Propagandistes nazis, homes de negocis, historiadors i especialistes en relacions internacionals generaven plans per al futur d'Europa amb gran profusió. Aquests plans es trobaven subordinats a criteris polítics i racials, i els futurs "socis" no tenien cap opció per escollir. Planejar per a l'Europa Occidental era més convencional que fer-ho per a la meitat oriental del continent, on la SS gaudia d'una supremacia *de facto*. No hi havia cap equivalent europeu occidental del *Generalplanost*, el pla general per a reorganitzar la totalitat de la Rússia europea. L'Oest no estimulava la imaginació nazi del mateix mode que l'Est. Mentre els nazis imaginaven que tenien allà una *tabula rasa* on podien dibuixar a voluntat, a l'Oest tenien que anar amb compte a causa dels règims col·laboracionistes i les afinitats ètniques, i també pensaven que l'Oest amb les seves burocràcies avançades i el seu desenvolupament tècnic es podria explotar millor deixant les coses relativament en pau. No era el mateix plantejar una integració de la indústria del carbó franco-alemanya que planejar el traslat de la població polonesa a Sibèria. Els plans nazis per Europa incloïen projectes realistes per a una explotació econòmica eficient del continent, tractats jurisprudencials que imitaven una doctrina Monroe europea, recuperacions històriques del Sacre Imperi Romà-Germànic medieval i, finalment, intents de destruir estats nacionals existents a favor de multitud de petites entitats regionals.

Europa Occidental no va patir grans canvis fronterers a causa de l' ocupació alemanya, en un primer moment, llevat de les modificacions descrites en l'apartat anterior. La integritat territorial d'Holanda, França i Noruega va ser respectada. La meitat occidental de França va ser ocupada militarment, mentre la resta quedava sota el govern col·laboracionista de Vichy. Però els plans a mig termini dels alemanys eren uns altres:

- **Bèlgica**: la part nord-oriental de parla neerlandesa s'hauria constituït com a estat independent o hauria passat a formar part d'una Gran Holanda. Valònia (de parla francesa) s'hauria integrat al nord de França en una mena de territori sota

[38] *Hans Frank (Karlsruhe, 1900) va ser el governador del que va quedar de Polònia després de la seva ocupació, l'anomenat Govern General. Responsable de la eliminació de la classe intelectual polonesa i de la deportació dels jueus, conegut com el botxí de Varsovia. Jutjat i executat a Nüremberg el 1946.*

jurisdicció directa alemanya. Les zones de parla alemanya van ser immediatament integrat al Reich.

- **Luxemburg** : annexionat al Reich. Com hem dit, va passar a formar part d'un *gau* (regió) alemany.
- **Holanda**: considerats cosins germans pels alemanys (no pas pels holandesos) va ser respectada la seva independència en un primer moment i els alemanys van permetre que l'administració civil pròpia governés el país. Les perspectives que tenien els conqueridors són inconcretes, però donada la seva posició estratègica i la seva proximitat al Reich les possibilitats que fos germanitzada i absorbida per aquest eren grans, amb la possibilitat d'incloure dins d'Holanda el Flandes belga.
- **França**: amb la derrota francesa el 1940, els departaments d'Alsàcia i Lorena van tornar a ser alemanys. La resta de la integritat territorial francesa, així com el seu immens imperi colonial, va ser respectada. La part occidental i nord de França, inclosa la seva capital, va ser ocupada i administrada pels alemanys, en un principi només fins que la Gran Bretanya hagués estat derrotada. La resta del país va ser administrat per un govern francès col·laboracionista, la França de Vichy, on Petain i Laval establiren la seva capital. França, encara que derrotada, era orgullosa i possiblement si el Reich hagués reeixit hauria quedat com un país satèl·lit/aliat a l'estil d'Hongria o Romania, sense dividir-lo territorialment però sense una política exterior pròpia. La pressió italiana per apropiar-se de zones frontereres que abans havien estat italianes (Niça, Saboia) o de llengua italiana (Còrsega) era, però, molt intensa. Els imaginatius plans de Himmler de fer un Estat SS a la Borgonya van quedar, afortunadament, en el no res.
- **Dinamarca**: va ser respectada la seva independència i la seva forma de govern fins que l'oposició interna va fer emprendre mesures més dures a partir de l'any 1944. Considerats germànics,com tots els escandinaus, i donada la seva proximitat geogràfica haurien acabat formant part de la Gran Alemanya. Dinamarca va ser un exemple de resistència popular enfront dels invasors, la població, amb el rei al capdavant, van ajudar en tot moment a la minoria jueva i els van ajudar a fugir a Suècia, abans de ser deportats cap als camps d'extermini. L'actitud danesa envers els alemanys va ser la contraposició a la col·laboració del govern de la França de Vichy.

- **Suècia** : durant la guerra Suècia va ser neutral en tot moment, tot i la pressió alemanya. Va continuar comerciant, els subministrava minerals imprescindibles per a la seva indústria, però mai va deixar de tenir relacions amb els aliats i ajudà els exiliats que fugien del terror nazi. En cas d'una victòria nazi hauria perdut la seva independència i plegar-se als desitjos alemanys, tot passant a ser una mena de Noruega governada per un altre "Quisling"[39] local.
- **Noruega**: envaïda el 1940. La seva integritat territorial, tot i la seva posició estratègica vital en la guerra contra els britànics, no va estar mai en qüestió, governada per titelles feixistes locals i pels comandaments militars alemanys hauria acabat com un país "amic" del Reich, considerat pràcticament com un igual.
- **Suïssa**: el país helvètic no va ser envaït i la seva neutralitat va ser respectada així com la del petit principat de Liechtenstein, sota la seva protecció, tot i els vincles lingüístics i culturals amb Alemanya de tots dos països als alemanys no els va interessar fagocitar-los per diferents motius: Suïssa va advertir diplomàticament abans de la guerra que el seu exèrcit resistiria qualsevol invasió i que volarien els túnels, ponts i passos de muntanyes per portar a terme una guerra de guerrilles que hauria posat les coses molt difícils als alemanys, i , per altra banda, i potser més important que l'anterior, la Confederació Helvètica va ser de gran utilitat als nazis que tenien un lloc on dipositar el resultat del seu espoli continental, un lloc on amagar els robatoris comesos als jueus i un lloc on intercanviar divises i comerciar amb tercers països. Un cop haguessin aconseguit la victòria, probablement els cantons de parla alemanya haurien passat a formar part del Reich.
- **Espanya** : les ambivalents relacions entre Alemanya i Espanya van fer que Hitler desestimés els plans inicials que els seus planificadors tenien per a la península ibèrica (ocupació de Gibraltar, Portugal com a país satèl·lit). La vital ajuda que el general Franco va rebre dels alemanys durant la Guerra Civil espanyola no va impedir que aquest donés llargues al fet d' entrar a la II Guerra

[39] *Vidkun Quisling: Fundador de la Unió Nacional, partit feixista sense cap mena de suport popular. S'apropà als nazis en busca de poder i notorietat. Després d'una entrevista amb el cap de l'Armada alemanya Raeder, va ser rebut per Hitler. Ambiciós i sense escrúpols, va proposar al canceller el desembarcament a Noruega, comptant amb el seu suport i els dels seus homes. Després de la invasió s'autoproclamà primer ministre. Pocs dies més tard, va ser apartat del poder pels mateixos alemanys que veien un aliat incòmode. Tornà al poder el 1942 fins al final de la guerra, sense cap autoritat sobre el seu poble, va ser mort a la forca l'any 1945. Aquest nom és sinònim de traidor.*

Mundial de la seva ma. Espanya va proveir de matèries primeres a el Reich durant tota la guerra, va ser base d'operacions per els seus serveis d'informació i per els seus submarins durant la Batalla de l'Atlàntic, va enviar tropes a lluitar contra la URSS; però la por a la resposta britànica va fer que Franco no participés d'una manera activa a favor de l'Alemanya nazi.

- **Portugal**: la dictadura de Salazar es considerava "amiga" de la hitleriana, però els portuguesos van mantenir una estricta neutralitat durant la guerra, unida al fet que eren aliats tradicionals dels britànics. Si les tropes alemanyes s'haguessin instal·lat a Espanya i ocupat Gibraltar com era el seu propòsit per escanyar l'accés a la Mediterrània dels britànics, els portuguesos probablement haurien caigut sota l'àmbit d'influència del Reich. En els deliris expansionistes dels falangistes espanyols entrava Portugal com a nova província de l'Espanya imperial.
- **Gran Bretanya**: els britànics, amb en W. Churchill al capdavant, van resistir sempre en tot moment als alemanys. Però si aquests haguessin aconseguit derrotar-los a la Batalla d'Anglaterra i envair el país, els plans que els nazis tenien eren la divisió del país en tres entitats independents (Anglaterra, Escòcia i Gal·les) fidels als dictats de Berlín, prèvia depuració de tot l'*establishment* britànic. Hitler era un gran admirador dels anglesos a causa del seu immens imperi colonial, però no va poder entendre mai la seva fermesa en contra d'ell : *"Crec que el final d'aquesta guerra significarà el començament d'una amistat duradora amb Anglaterra. Però primer hem de deixar-la K.O., perquè aquest és el preu per poder viure en pau amb Anglaterra, i l'anglès no és capaç de respectar més que al que l'ha deixat fora de combat"*.[40]

  El seu imperi colonial hauria patit modificacions i pèrdues molt importants sens dubte a mans alemanyes, italianes i japoneses.
- **Irlanda**: Irlanda va romandre neutral durant tota la guerra, les seves diferències històriques amb els britànics van fer que hi hagués cert sentiment de simpatia cap els alemanys. En el supòsit d'una derrota anglesa s'hauria produït amb seguretat una reunificació de l'illa sota el govern de Dublín.

[40] Trevor-Roper, Hugh (2000), pàg. 9.

3.2.2 Europa Oriental i Balcànica

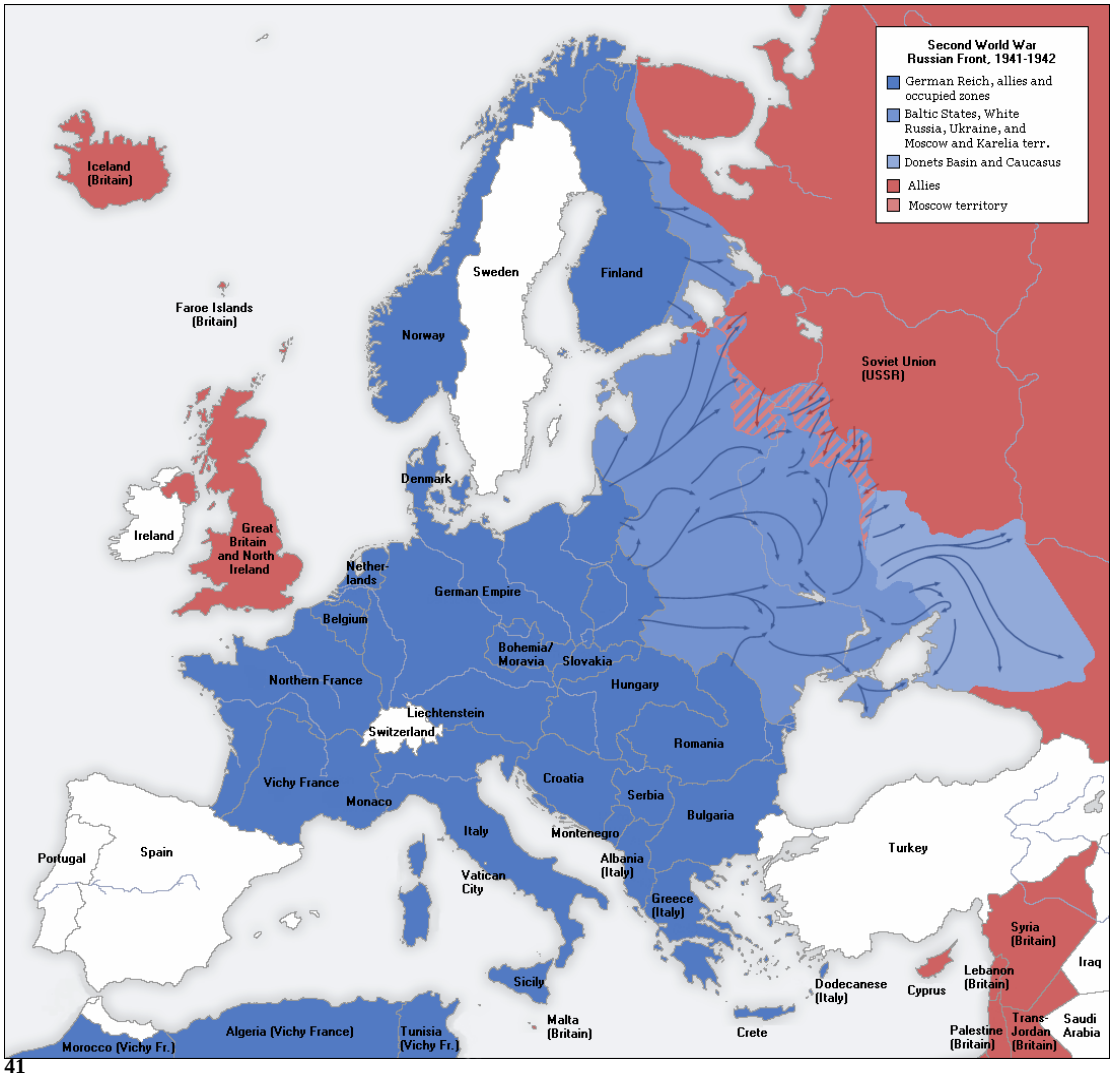

41

En el mapa anterior (que mostra la màxima expansió nazi durant la II Guerra Mundial) podem veure els canvis soferts pels països de l'Europa Oriental i dels Balcans, que són descrits a continuació:

- **Txecoslovàquia:** la zona del Sudets, de parla alemanya, va ser integrada al Reich ja el 1938 amb la invasió del país, el que avui és Txèquia es va convertir en el Protectorat de Bohèmia i Moràvia dins de les fronteres de la Gran Alemanya i sota el sinistre comandament de Heydrich[42]. Eslovàquia va passar a

[41] Mapa 2: [www.thirdreichpages.com]

[42] *Reinhard Heydrich, membre de les SS des de 1931, desenvolupà un paper de primer ordre a la "nit dels ganivets llargs" i en la violencia antisemita que culminà amb la "nit dels vidres trencats" i la planificació de l'extermini dels jueus a Europa. Governador del protectorat de Bohemia-Moràvia, assassinat per la resistencia txeca el 1943.*

ser un estat independent satèl·lit del Reich, la Rutènia Blanca i alguns territoris fronteres van ser a partir d'aquell moment hongaresos.

- **Polònia.** Ja el 22 d'agost de 1939, pocs dies abans de la invasió de Polònia, dirigint-se als alts comandaments militars, Hitler declarà: *" En primer lloc cal l'aniquilació de Polònia. L'objectiu és eliminar les seves forces vitals, no assolir una determinada línia (...) En el principi i la conducció de la guerra el que importa no és el dret sinó la victòria. Tanqueu els ulls a la compassió, actueu d'una manera brutal. És necessari imposar justícia a 80 milions de persones. És necessari garantir la seva existència. El més fort tindrà la raó. La màxima duresa."* Un cop conquerida, la Prússia Occidental, Silèsia, Posen i Gdansk van ser incorporades al Reich. La resta va passar a formar part d'un Govern General del Territoris Polonesos Ocupats sota el comandament del sinistre i despietat Hans Frank. El qual va portar a terme la deportació dels jueus als camps d'extermini, l'aniquilació de la nomenclatura polonesa, el reassentament i el trasllat de milions de persones per mitjà dels mètodes més salvatges per deixar lloc als alemanys ètnics. L'objectiu final era la destrucció de Polònia com a nació, tot desfent-se de la seva població a qualsevol preu (bé mitjançant l'extermini o a través de la deportació a Sibèria, un cop l' URSS hagués estat derrotada). Frank digué: *"els polonesos no tenen cap missió històrica en cap lloc del món"*. Bormann afirmà també el 1942 : *"Els polonesos i els russos només són aptes per treballar, han nascut per treballar per a nosaltres. En el moment que no els necessitem, han de morir. En conseqüència, la vacunació obligatòria i els serveis sanitaris alemanys són innecessaris"* .[43] Per acabar, Himmler afirmava: *"Els polonesos no són una nació capaç d'edificar un estat. No tenen cap dels requisits previs més elementals per tant (...) Un país que no arriba tant sols al nivell de llogaret, no té dret a un estatus polític independent de cap gènere dins de l'àrea europea. És un país colonial!"*.[44]
- **Països Bàltics:** l'anhel d'Estònia, Letònia i Lituània era recuperar la independència perduda en mans de la Unió Soviètica el 1940, però els plans nazis eren formar un *Reichskommissariat* (Comissariat del Reich) amb els tres països i zones adjacents, així com Bielorússia, anomenat Ostland. Els bàltics van

[43] Lee, Stephen J. (2000), pàgs. 374 i 375.
[44] Burleigh, Michael (2002), pàg. 485.

col·laborar en gran mesura amb els nazis i participaren en l'extermini dels jueus i la deportació dels russos, no van ser tractats de la mateixa manera com els polonesos i soviètics.

- **Finlàndia :** tot i no deixar entrar mai a les tropes alemanys dins de les seves fronteres, Finlàndia va ser aliada del Reich durant tota la guerra i va participar en la invasió de l'URSS al costat de la Wehrmacht. La fresca derrota amb els soviètics a la Guerra d'Hivern (1939/1940) va fer que els finesos busquessin la revenja i recuperar els territoris perduts de la mà dels alemanys. Els plans alemanys de reorganització territorial de la URSS, concedint a Finlàndia tota la Carèlia i la Lapònia soviètica.
- **Hongria :** el govern filonazi hongarès del regent Miklos Horthy va veure recompensada la seva aliança amb el Reich amb la incorporació de territoris txecoslovacs, com hem dit, i de la Transilvània romanesa, de parla hongaresa, així com de les zones frontereres de Iugoslàvia d'arrels magiars. Hom va crear una Hongria ètnicament complerta que integrava dins les seves fronteres les minories hongareses que havien quedat a altres països després de la I Guerra Mundial, amb el desmembrament del Imperi Austrohongarès.
- **Romania :** estat satèl·lit de l'Eix, va perdre la Transsilvània hongaresa guanyada arran de la I Guerra Mundial i va rebre com a recompensa per la seva important participació durant la invasió de la Unió Soviètica els territoris de Moldàvia, Bessaràbia i la Bucovina que pertanyien a aquest darrer estat.
- **Bulgària :** estat satèl·lit de l'Eix que va veure recompensada la seva col·laboració amb el Reich amb els territoris perduts a la I Guerra Mundial i d'altres: Tràcia Occidental grega, Dobrudja romanesa i la Macedònia Iugoslava.
- **Albània :** fou ocupada i passà a formar part de l'Imperi Italià el 1939, tenint Victor Manuel III de Savoia com a rei. Amb el desmembrament de Iugoslàvia va veure incrementat el seu territori amb el Kosovo serbi i amb zones frontereres de Montenegro. Estat titella sota domini italià.
- **Iugoslàvia :** la negativa de Iugoslàvia a formar part de l'Eix nazi va obligar a aquest a intervenir i va envair el país aixafant tota resistència. Eslovènia va passar a formar part de la Gran Alemanya, Croàcia (incloent-hi Bòsnia i parts de Sèrbia) es constituí en un règim titella governat pel feixista Ante Pavelic. La Voivodina passà a formar part d'Hongria. Montenegro, la part occidental de Croàcia fronterera amb la península d'Ístria i part de la costa Dàlmata van passar

a formar part d'Itàlia. Kosovo s'integrà a l'Albània italiana i Macedònia a Bulgària. Sèrbia, reduïda a la mínima expressió, restà sota ocupació militar alemanya.

- **Grècia :**Hitler envaí Grècia per tal de ajudar els seus aliats italians que no van reeixir en el seu intent d'annexionar-se al país hel·lènic, durant la contraofensiva grega van perdre mitja Albània. Un cop envaït va patir una administració conjunta germano-italiana, amb l'aparença nominal de formar part del Imperi somiat pel "cèsar de butxaca" (com l'anomenaven els Aliats) Mussolini. La part occidental del país, Tràcia, va passar a formar part de Bulgària.

3.2.3 "Lebensraum"

"El que l' Índia és per Anglaterra ho seran per a nosaltres els territoris de l'Est", va dir Hitler, *"Pel que respecta a la seva educació, ensenyem alemany als pobles sotmesos perquè no puguin pretextar que no entenen les ordres dels seus amos; que aprenguin només la geografia necessària per saber que Berlin és la capital del món i deixem-los practicar la contracepció (si cal, enviarem metges jueus perquè els ensenyin) perquè disminueixi la proporció de naixements, i neguem-los hospitals perquè augmenti la mortalitat, amb la finalitat que els colons alemanys, segurs en les seves noves ciutats estratègiques i units als centres industrials per les autopistes, mai temin un aixecament dels seus esclaus".*[45]

Les idees de Hitler sobre la Unió Soviètica eren particularment brutals i bàsiques. A jutjar per les seves converses de sobretaula i les seves cavil·lacions nocturnes, es sentia al mateix temps atret i repel·lit per "l'est", aquest terme taquigràfic utilitzat per designar la immensitat indiferenciada que s'estenia a l'altre costat de la frontera oriental d'Alemanya. Les seves fantasies constructores incloïen immenses carreteres per sobre les serralades de manera que els vents gelats s'emportessin la neu, mentre que el trànsit discorria passant davant els tenebrosos mausoleus monumentals als morts alemanys en la conquesta d'aquelles terres, o els trens de dos pisos transportant els alegres membres del Front Laboral Alemany cap als centres turístics costaners del Mar Negre. L'espai el poblarien i el transformarien soldats veterans i agricultors d'Alemanya, juntament amb colons danesos, holandesos, suecs i noruecs al nord. Els colons gaudirien de grans granges, el funcionariat de magnifiques oficines centrals, els governadors de palaus. La societat colonial alemanya havia de ser una fortalesa literal i metafòrica on el darrer dels

[45] Trevor-Roper, Hugh (2004), pàg. 23.

mossos d'estable seria superior a qualsevol natiu. Els russos eren *"una massa d'esclaus nats, que sentien la necessitat d'un amo"*. Havia que fomentar la incultura: *"res de vacunes per els russos, i res de sabó (...) que sàpiguen només el suficient per entendre els senyals de trànsit de les nostres autopistes, per evitar que els atropellin els nostres vehicles "*. [46]

En el cas dels territoris orientals no cal imaginar situacions hipotètiques donada la gran quantitat de documentació que subsisteix respecte al que els alemanys consideraven el seu futur immediat i a llarg termini. Durant més de tres anys els exèrcits alemanys lluitaren en grans zones de la Unió Soviètica darrera d'un front que en alguns punts tenia 2.000 quilòmetres de fons. De manera que podem veure amb claredat com hauria tractat una Alemanya victoriosa els territoris d'una URSS desmembrada. Hom conserva plans en abundància en relació aquest tema, però els criteris més racionals de Rosenberg i d'altres jerarques nazis amb un sentit pràctic més intel·ligent d'aprofitar el desprestigi del règim comunista i els seus errors per guanyar-se el favor de la població civil (reprivatització, llibertat religiosa, autonomies nacionals pels pobles soviètics oprimits,...) xocaven amb la megalomania del *Führer* i els seus imperatius ideològics, que no pensava deixar de banda en benefici del suport local. El seu sentit de la superioritat racial germànica excloia concedir una autonomia nacional, excepte a les zones que els nazis no desitjaven colonitzar, i un tracte humà a la població que hauria assegurat, potser no el seu suport, però potser si la seva passivitat o indiferència fins aconseguir la victòria. L'absoluta convicció de Hitler en una ràpida victòria va fer que les deportacions, els reassentaments, les matances, l'extermini seguís les petjades dels seus exèrcits. El desenvolupament de la guerra i l'administració de les zones ocupades a l'Est van seguir els dictats de la ideologia nazi, sense els miraments que els alemanys van tenir a d'altres països, principalment de la Europa Occidental. Els soldats alemanys van lliurar una guerra ideològica i d'extermini les regles de la qual van ser compartides per la Wehrmacht. I el 6 de juny de 1941, poc abans de l'atac a l'URSS, va ser emesa l'ordre del comandament suprem de l'exèrcit sobre el tracte reservat als comissaris polítics, ja que "*Els comissaris polítics són promotors de bàrbars i asiàtics mètodes de lluita. És necessari, per tant, procedir contra ells amb total duresa (...) hauran de ser afusellats quan siguin capturats"*. [47]

[46] Mazower, Mark (2001), pàg. 190.
[47] Huber, Heinz & Muller (1976), pàg. 619.

Amb l'Operació Barba-roja, invasió de la URSS, la guerra va ser una *Vernichtungskrieg* (guerra d'aniquilament) contra l'enemic "jueu-boltxevic", i es conceberen plans i ordres militar, com hem dit, que implicaven els assassinats en massa en una escala fins llavors sense precedents. La conducta de l'exèrcit alemany i de les SS posen de relleu l'horrible caràcter de la guerra d'aniquilament. Desafiant al Dret Internacional i sota les noves ordres vigents, les tropes de primera línia afusellaven els comissaris soviètics. Els graons superiors de la Wehrmacht presentaven poques objeccions, quan els presoners de guerra soviètics queien en mans alemanyes rebien un tracte molt diferent als presoners de guerra britànics, francesos o belgues de l'any anterior. Morien de fam o havien de realitzar marxes esgotadores que acabaven amb molts d'ells. Després de sis mesos de guerra, havien mort de gana en el captiveri alemany més de dos milions de presoners de guerra soviètics.[48]

49

[48] Mazower, Mark (2001), pàg. 192 i 193.
[49] Mapa 3: Huber, Heinz & Muller (1976).

Tot el que hem dit fins al moment, dóna una visió clara del que els esperava als ciutadans soviètics: un futur d'esclavatge i d'extermini. La Unió Soviètica hauria deixat d'existir com a estat per passar a formar part del Reich a través dels quatre *Reichskommissariats* que englobarien la Unió Soviètica europea sota el domini alemany, els podem veure en el mapa anterior. Eren els següents:

- **Reichskommissariat Ostland**: format pels Països Bàltics i Bielorrússia.
- **Reichskommissariat Ucraïna**: format per Ucraïna i Crimea (amb una província a Saratov on s'instal·larien els anomenats "alemanys del Volga").
- **Reichskommissariat Caucas**: format per Armènia, Azerbaidjan, Geòrgia, Kuban, Txetxènia i Stavropol.
- **Reichskommissariat Moscòvia**: format per les regions de Moscou, Tula, Leningrad. Gorki, Ufa, Perm i Viatka.

3.3 Nova Europa Econòmica

Dins de la visió nazi d'Europa figurava una economia regional el centre de la qual era Alemanya, una *Grossraumwirtschaff* (economia de grans espais). En certa manera tenia una semblança superficial amb el Mercat Comú de la postguerra. El Nou Ordre implicava la integració economia d'Europa Occidental i la creació d'una unió duanera. A finals de 1940 Hermann Neubacher, més tard suprem jerarca hitlerià als Balcans, exposà a un periodista nord-americà el brillant futur que esperava a Europa després de la guerra: "L'organització econòmica alemanya als Balcans és el primer pas d'un pla per constituir tot el continent europeu com un sol *Grossraum* (gran espai), que en lloc de països aïllats formarà la unitat econòmica del futur. Un pla comú regularà la producció en tota l'economia europea". D'aquest bloc continental quedarien exclosos tant els Estats Units com la Gran Bretanya; Europa es tornaria autosuficient. El patró or i el *laissez –faire* de l'ordre posterior al Tractat de Versalles serien reemplaçats pel comerç d'intercanvi i la planificació de la producció en una escala continental com una ampliació de la política comercial alemanya dels anys 30.[50] La idea d'organitzar Europa en una vasta economia continental va ser debatuda abans i després de 1939 més obertament que la del futur polític del continent, però l'estratègia de la *Blitzkrieg* (guerra llampec) primer i de la guerra total després va obligar a dictar mètodes molt diferents d'explotació dels recursos econòmics dels territoris conquerits.

[50] Mazower, Mark (2001), pàg. 174.

Per els nazis, la primera funció econòmica d'Europa consistia en donar suport a Alemanya. Només en relació a aquesta funció sortís millor representada mitjançant l'afirmació de la prosperitat econòmica de la resta del continent, semblaria potser probable un repartiment més equitatiu dels beneficis. Països com Grècia i Romania aviat van tenir la certesa que havien canviat la tirania de la City de Londres per la del Ministeri d'Economia alemany.

Hitler, durant tota la guerra, es va mostrar extremadament oposat que minvés el nivell de vida dins del propi Reich. Sens dubte, recordava la repetició de la catàstrofe de 1918 quan, segons ell, el col·lapse interior provocat per les penúries alimentàries van conduir a la derrota militar. El règim va mantenir el consum de queviures tan a prop com li va ser possible dels nivells anteriors a la guerra i no li agradava la idea d'estimular les dones a incorporar-se a les fàbriques. Hitler sabia que era escàs l'entusiasme públic per un conflicte perllongat i era molt sensible als informes d'insatisfacció popular que li presentava el partit. No desitjava posar a prova la seva popularitat amb reduccions dràstiques en la producció dels bens de consum. Els recursos econòmics d'Europa li van permetre no donar aquest pas.

Mitjançant l'espoli econòmic de les zones ocupades i el robatori de les propietats jueves els nazis van mantenir unes condicions acceptables de vida al Reich, en comparació amb els països conquerits eren de veritable luxe, sobretot als territoris de l'Est, i van poder subministrar a la seva indústria de guerra les matèries primeres i els treballadors que necessitaven, gràcies a la ma d'obra "voluntària" dels països ocupats i al treball dels presoners de guerra, una veritable massa d'esclaus al servei de la població alemanya. Curiosament, va ser a l'Est on la pràctica de l'espoli i l'expropiació sistemàtica van donar un resultat més migrat, potser perquè, com deia un administrador alemany a Ucraïna : *"Qui es suposa que ha de ser econòmicament productiu quan afusellem els jueus, liquidem els presoners de guerra, matem d'inanició sectors considerables de la població i perdem, també per culpa de la fam, molts camperols"*. En aquest país era on regnava Erich Koch, el qual digué: *"Obtindré fins la darrera cosa d'Ucraïna, no vaig venir aquí per difondre la felicitat, sinó per ajudar el Führer"*.[51]

Però l'objectiu final alemany era, un cop aconseguida la victòria, fer d'Europa un mercat totalment subordinat als interessos econòmics d'Alemanya, on vendre els seus productes elaborats d'alt valor afegit i on aconseguir els recursos necessaris per a la

[51] Mazower, Marc (2001), pàg. 177

seva indústria i la seva població. Una mena de Mercat Comú on les relacions econòmiques estarien dictades pel Deutsche Bank sempre en benefici d'ells mateixos, i on la resta de països europeus servirien sempre els seus interessos, l'Est seria l'enorme graner d'Europa que la permetria ser autosuficient i tots els altres països subministrarien el necessari perquè Alemanya fos una nova Roma Imperial on fluirien totes les riqueses del Reich i dels estats vassalls.

3.4 El nou mapa colonial

Els objectius expansionistes del nazisme estaven enfocats clarament cap a l'est, el *lebensraum*,l'espai vital que segons Hitler necessitava imperiosament Alemanya per sobreviure. Europa era l'objectiu primer dels alemanys, les campanyes de Iugoslàvia, Grècia i el Nord d'Àfrica van ser fetes en primer lloc per assegurar la reraguarda en previsió del projectat atac a la Unió Soviètica i per arreglar els errors tàctics i estratègics de l'aliada Itàlia a Grècia i a Egipte. Els alemanys també tenien plans per el continent africà, però no van poder passar mai del paper.[52]

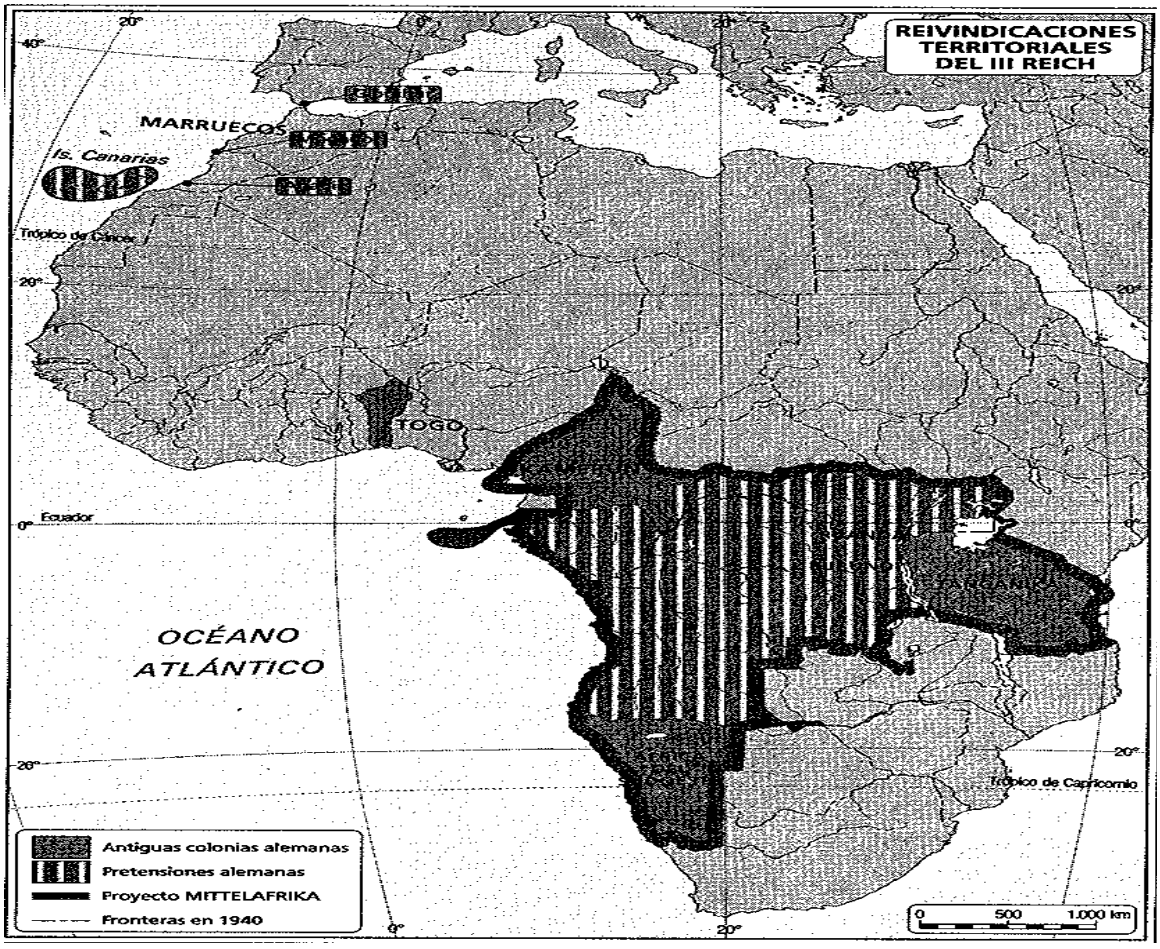

[52] Mapa 4: Nerín, Gustau & Bosch, Alfred (2001).

Les pretensions alemanys consistien recuperar les colònies perdudes per la derrota de la I Guerra Mundial : Tanganika, Camerun, Àfrica del Sud-Oest i Togo. I tots els territoris compresos entre aquests països, creant la *Mittelafrika* (Àfrica Central) amb la qual desitjaven proveir-se de totes les matèries primeres exòtiques de les quals no disposaven per l'absència de territoris d'ultramar, a diferència de britànics, francesos, holandesos i belgues. Tenim doncs que el *Mittelafrika Projekt* defensat per Hitler el 1940 englobava Camerun, Congo, Congo Belga, Angola, Gabon, Guinea Espanyola, Ruanda i Burundi, formant una massa territorial compacta i unida a l'Àfrica Central. A més a més d'això, els alemanys també estaven interessats en altres parts de l'Àfrica Equatorial Francesa, m la colònia britànica de Gibraltar, vital per al control de la Mediterrània, els ports marroquins de Mogador i Agadir, i les Illes Canàries, aquests darrers per tal de tenir bases permanents i ports segurs a l'Oceà Atlàntic, potser de cara a un futur enfrontament amb els Estats Units. Aquest projecte va patir modificacions però en síntesi aquestes eren les reivindicacions bàsiques, que sens dubte xocaven frontalment amb les ambicions carronyaires dels seus aliats o pseudoaliats, com Itàlia i Espanya, o la França de Vichy, la qual pretenia seguir conservant el seu imperi intacte, fins i tot vençuda.[53]

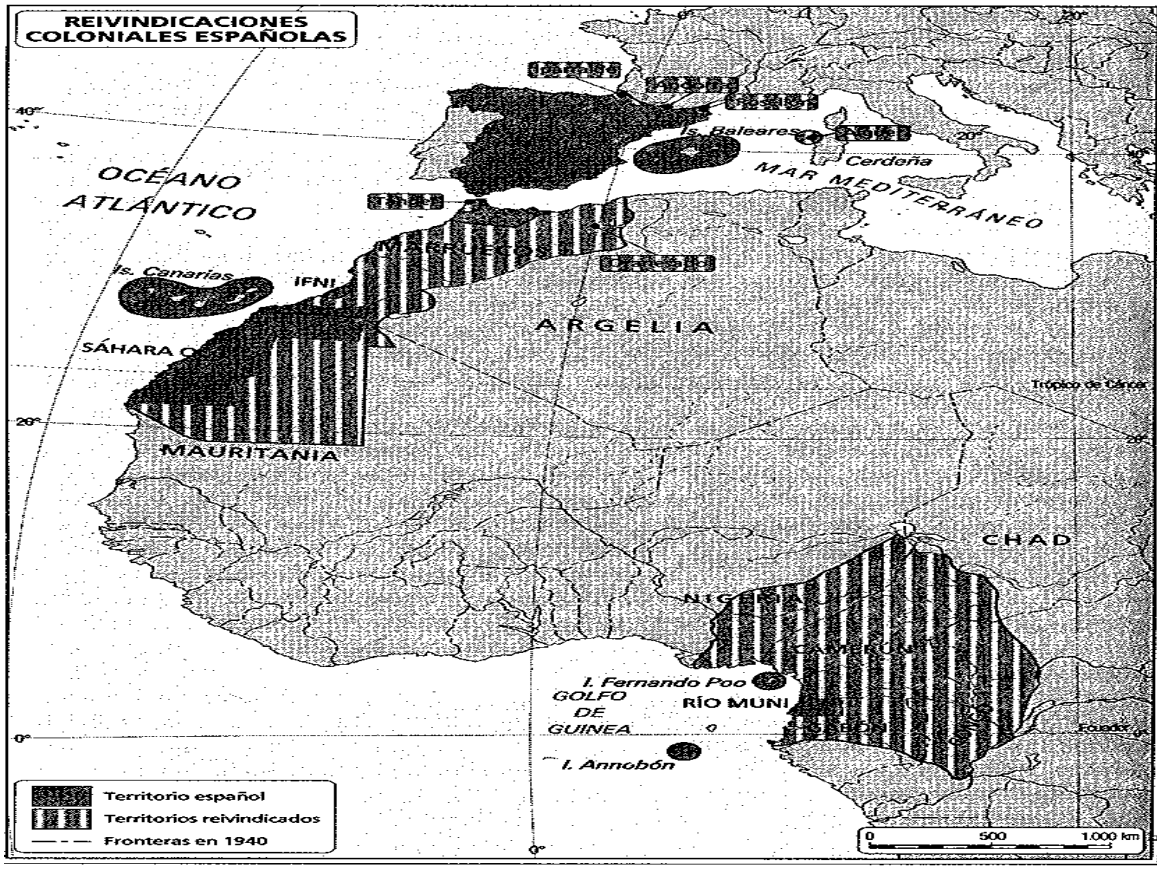

[53] Mapa 5: Nerín, Gustau & Bosch, Alfred (2001).

L'Espanya franquista pretenia aprofitar-se de la victòria alemanya demanant territoris que, en les seves reivindicacions colonials més delirants, englobaven el Marroc Francès, Tànger, Mauritània, la part occidental d'Algèria, Camerun, Gabon, Congo i part de la Nigèria Britànica, així com Gibraltar, Andorra, la Catalunya i el País Basc Nord i –fins i tot- l'Alguer a Europa.[54] Però els alemanys en cap moment es prengueren d'una manera seriosa les seves pretensions, en tot cas, les demandes territorials italianes i el manteniment d'unes bones relacions amb la França de Vichy impedien absolutament el somni imperial franquista.[55]

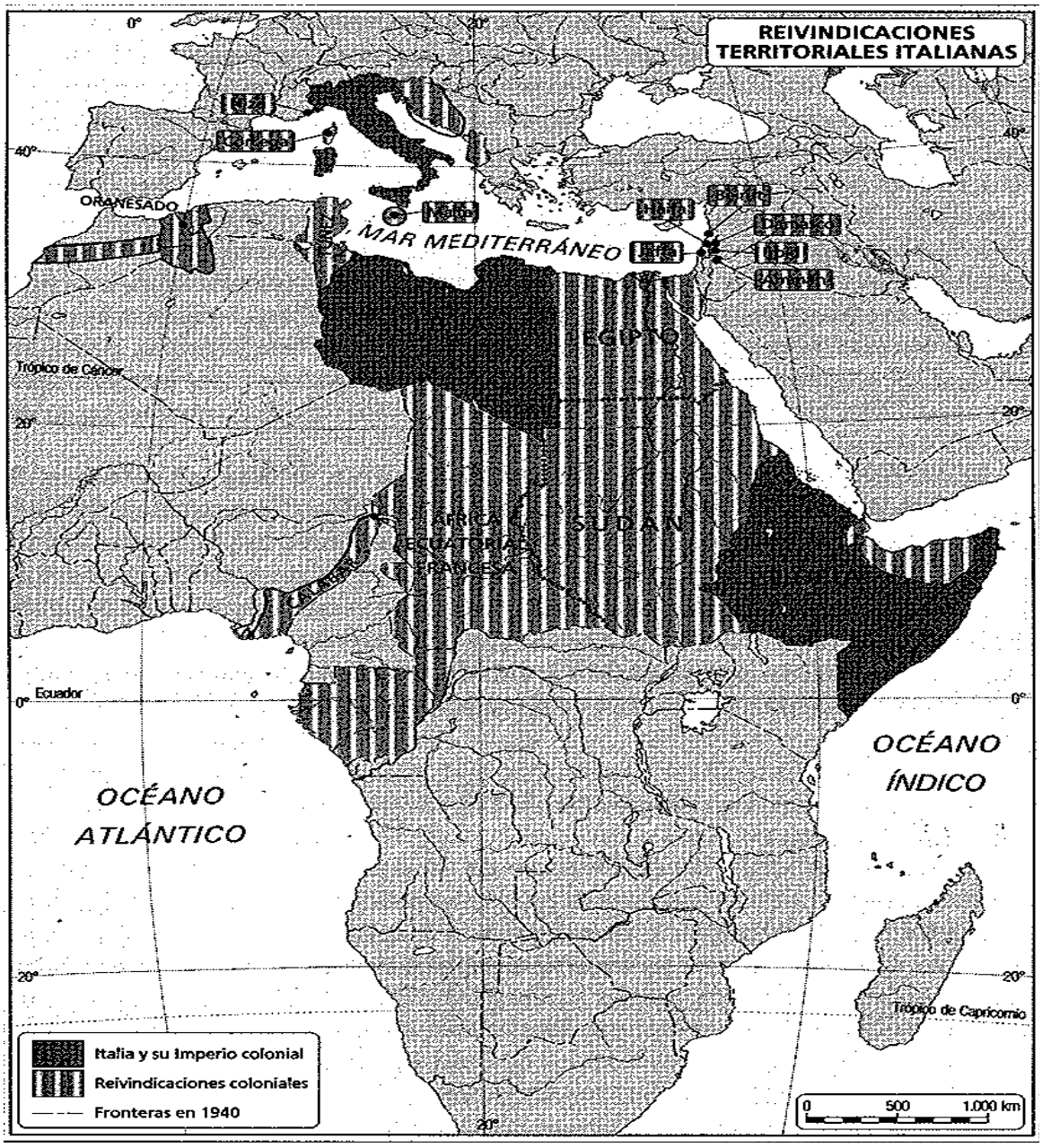

[54] Nerín, Gustau & Bosch, Alfred (2001), pàg. 66.
[55] Mapa 6: Nerín, Gustau & Bosch, Alfred (2001).

Per la seva banda Mussolini pretenia obtenir de la seva "ajuda" al Tercer Reich : la part occidental d'Algèria, una part del Marroc Francès que li permetés tenir ports a l'Atlàntic, Tunísia, Egipte, l'Àfrica Equatorial Francesa, Sudan, la Somàlia Britànica i controlar determinades ciutats de l'Orient Mitjà: Haifa, Damasc, Beirut. I a Europa les seves reivindicacions eren Niça, Malta, Còrsega, Croàcia i Albània (aquestes dues darreres si que van poder gaudir d'estar sota el domini feixista italià fins al final de la guerra).

En relació les colònies i territoris d'ultramar de les potències europees a l'Àsia, la intenció dels alemanys era deixar-les sota l'àmbit d'influència dels seus aliats japonesos.

3.5 Holocaust

Si una acció determinada d'un govern pot arribar a definir tota la seva política, en el cas de l'Alemanya nazi estaríem parlant de l'Holocaust. L'assassinat de prop de sis milions de persones per motius racials i/o religiosos fa patent la brutalitat, la degeneració moral, el racisme delirant i el menyspreu per la vida del règim nacionalsocialista.

La responsabilitat final per l'Holocaust recau sobre el mateix Hitler. Des dels primers moments l'odi envers els jueus havia estat la font principal de la política nazi; i mai cap ocupació per important que fos el va apartar de la constant denúncia als jueus i de prendre mesures per aconseguir la seva destrucció. El 30 de gener de 1939 en un discurs en el Reichstag va dir:

" Avui vull aventurar una profecia: si les finances internacionals jueves de dins i fora d'Europa aconsegueixen abocar novament a les nacions en una guerra mundial, el resultat no seria la boltxevització del món i amb ella la victòria del judaisme, sinó l'anihilament de la raça jueva d'Europa". [56]

Tres anys més tard, el 30 de gener de 1942 - en plena crisi hivernal al front de l'est - digué:

"Hi ha quelcom que tenim clarament present en les nostres ments: que la guerra només podrà acabar sent exterminats els pobles aris o amb la desaparició d'Europa del judaisme".[57]

El setembre de 1939 Hitler aprovà un pla inicial per a la reorganització demogràfica de l'Europa de l'est que es basava en els principis de la selecció racial i preveia el trasllat

[56] Kershaw, Ian (2000), pàg. 143.
[57] Toynbee, Arnold J. (1985), pàg. 119.

forçós cap a l'est. El maig del següent any, durant la *blitzkrieg* contra França, donà el seu consentiment al memorial de Himmler sobre el tractament de les poblacions orientals i el "pla Madagascar" que preveia la deportació en massa dels jueus a aquesta colònia francesa, pla que no es va poder dur a terme per la impossibilitat d'aconseguir la rendició britànica. El juliol del 1941, amb la Unió Soviètica a punt de ser derrotada, Hitler aprovà el projecte d'un pla d'extermini dels jueus a Europa. La política racial nazi es va fer més radical, amb salts qualitatius que coincidien amb els èxits militars alemanys, i durant la guerra va assumir les espantoses característiques que la distingiren. Durant la conferència de Wannsee (20 de gener de 1942) no es va decidir procedir a la solució final, prèviament decidida, per es van defensar les seves línies d'actuació i els diferents departaments governamentals es coordinaren per dur-la a terme d'una manera més eficient. També va ser redactada l'estadística referent a la quantitat de jueus europeus que es pretenia exterminar: 11 milions, com podem veure al document adjunt:

	L a n d		Zahl
A.	Altreich		131.800
	Ostmark		43.700
	Ostgebiete		420.000
	Generalgouvernement		2.284.000
	Bialystok		400.000
	Protektorat Böhmen und Mähren		74.200
	Estland	- judenfrei -	
	Lettland		3.500
	Litauen		34.000
	Belgien		43.000
	Dänemark		5.600
	Frankreich / Besetztes Gebiet		165.000
	Unbesetztes Gebiet		700.000
	Griechenland		69.600
	Niederlande		160.800
	Norwegen		1.300
B.	Bulgarien		48.000
	England		330.000
	Finnland		2.300
	Irland		4.000
	Italien einschl. Sardinien		58.000
	Albanien		200
	Kroatien		40.000
	Portugal		3.000
	Rumänien einschl. Bessarabien		342.000
	Schweden		8.000
	Schweiz		18.000
	Serbien		10.000
	Slowakei		88.000
	Spanien		6.000
	Türkei (europ. Teil)		55.500
	Ungarn		742.800
	UdSSR		5.000.000
	Ukraine	2.994.684	
	Weißrußland ausschl. Bialystok	446.484	
	Zusammen:	über	11.000.000

[58]

[58] WIKIPEDIA, LA ENCICLOPEDIA LIBRE. [http://es.wikipedia.org/Alemania]

Per descriure tot aquest procés genocida podem seguir els sis punts següents, on intentarem fer explícita l'evolució del tracte nazi als jueus:

- **Lleis de Nuremberg**: el setembre de 1935 foren anunciades les lleis de Nuremberg. La " Llei sobre la Ciutadania del Reich " establia que els jueus, no considerats com a ciutadans, fossin privats dels seus drets polítics. La "Llei per a la Defensa de la Sang i de l'Honor Alemany" va prohibir el casament entre jueus i aris, amb l'anul·lació dels matrimonis preexistents, les relacions sexuals entre els mateixos grups i impedí als jueus tenir al seu servei dones alemanyes d'edat inferior als 45 anys. Alhora s'establiren les condicions que determinaven la qüestió dels *Mischlinge* (mestissos), d'ascendència jueva i ària a la vegada.

Jueus amb l'Estrella de David a la roba

A continuació van ser identificats i revisats els aspectes de la vida quotidiana i les activitats professionals en les quals el contacte entre aris i jueus podia tenir implicacions sexuals (piscines, banys, gimnasos). Des de la primavera de 1936, la majoria dels departaments de Medicina prohibiren als estudiants jueus examinar els òrgans sexuals de les dones àries.

El 1936 començà una nova fase de la persecució antijueva. Alemanya havia eliminat pràcticament l'atur i la debilitat de l'oposició, tant interior com exterior, era evident, era possible doncs una radicalització de la política racial. La qüestió jueva va adquirir una nova dimensió per els nazis: els jueus van ser declarats una amenaça mundial, i les iniciatives antisemites van ser considerades una

justificació de l'enfrontament futur que s'acostava. Començà l'espoli dels bens jueus i des de principis de 1938 tots els jueus van ser obligats a entregar el seu passaport i tots van ser fitxats i vigilats. A partir del 9 de novembre de 1938 (*Kristallnacht*) es passà de la discriminació a la violència oberta. La persecució dels jueus s'incrementà, es cremaren sinagogues i es saquejaren els seus comerços i propietats. Es promulgaren nous decrets que assoliren l'exclusió definitiva de la societat alemanya i , al començar la guerra, el seu aïllament era complert. Van ser radicalment trencades les relacions socials entre aris i jueus, aquests passaren a residir a *Judenhäuser* (cases de jueus), a veure regulats tots els seus moviments, a portar l'estrella groga a la roba i a moltes altres humiliacions que precediren les deportacions.

"A Alemanya no poden seguir havent-hi jueus. Es tracta d'una qüestió de temps. Els expulsarem progressivament amb una implacabilitat sense precedents" Himmler, en un discurs als dirigents de les SS el 8 de novembre de 1938. [59]

- **Ghetos** : després de l'atac nazi a Polònia es decidí instituir els ghetos i formar en cada comunitat un *Judenrat* (consell jueu) responsable d'acomplir les ordres del Reich. El primer gran gheto va ser creat a Lodz l'abril de 1940; seguí el de Varsòvia el mes d'octubre, i molts d'altres mesos després. Els preparatius es feien en secret, i el trasllat de la població jueva es realitzava per sorpresa per impedir possibles fugides. Algunes comunitats hebrees van ser aïllades en petites ciutats que es convertiren en ciutats-ghetos. A finals de 1941 tots els jueus dels territoris annexionats i del Govern General de Polònia estaven segregats.

La fam al ghetto de Varsòvia

[59] Kershaw, Ian (2000), pàg. 143.

El gueto es trobava aïllat de la resta del món i devia resoldre pel seu compte i amb els seus propis mitjans els molts problemes internes que patia. Els contactes més enllà de la frontera es prohibiren o es reduïren dràsticament, i tots els jueus havien de dur l'estrella groga i respectar el toc de queda. Era impossible comprar articles de primera necessitat en el mercat lliure, i el menjar aconseguit en el mercat negre o mitjançant el contraban resultava del tot insuficient. Desnutrició, malalties i mort, sobretot per les epidèmies, es van difondre ràpidament: el 25 % de la població jueva va morir abans de ser deportada als camps d'extermini.

- ***Einsatzgruppen*** : eren les unitats mòbils emprades en les campanyes militars a Europa de l'est amb la finalitat d'exterminar a tots aquells considerats com un perill per a la reraguarda alemanya (jueus, comissaris polítics soviètics i un llarg etcètera). Van intervenir per primera vegada el 1938 durant l'ocupació d'Àustria i com unitats del servei secret de la policia per donar suport a les tropes invasores, i actuaren durant l'ocupació de Txecoslovàquia i de Polònia per garantir la seguretat del règim nazi. L'abril de 1941 van ser constituïdes noves formacions, dividides en quatre grups compostos per 3.000 homes cadascun que formaven part de la policia i del servei de seguretat, amb la missió principal d'assassinar els enemics polítics i els elements "racialment indesitjables". Podien actuar a la reraguarda i en el front, encara que preferien assassinar gent desarmada que enfrontar-se a les tropes de l'Exèrcit Roig. Per arribar al major nombre possible de ciutats, els *Einsatzgruppen* seguien els avenços de la Wehrmacht, així atrapaven les seves víctimes abans que tinguessin temps d'escapar. Al començament només eren assassinats homes adults, després passaren a assassinar les dones, ancians i nens. L'exèrcit alemany col·laborà de manera entusiasta amb ells, encara que amb algunes reticències inicials. Durant l'avanç alemany a l'Est van ser exterminades pels *Einsatzgruppen* més de 500.000 persones. Però els nazis van arribar aviat a la conclusió que aquest sistema d'extermini era inadequat i poc satisfactori[60]. Resultava una destrucció massa lenta i poc sistemàtica, així com conflictiva amb les poblacions locals i els mateixos ciutadans alemanys, espantats de la barbàrie assassina dels *Einsatzgruppen*. Com a mostra del rebuig que provocaven aquestes accions en

[60] Toynbee, Arnold J. (1985), pàg. 122.

els mateixos comandaments nazis, cal esmentar les paraules de Kube, Comissari General alemany de la Rutènia Blanca: *"El fet d'enterrar vives a persones greument ferides que tornen a escapar-se de les seves tombes és un acte tant baix i tant brut (...) que impedeix els nostres esforços per guanyar la població en favor d'Alemanya".*[61]

- **Deportacions**: el novembre de 1941, amb la deportació sistemàtica dels jueus d'Alemanya , hom inicià la darrera fase de l'extermini. L'octubre d'aquell any els jueus van ser informats sobre els punts de recollida, les regles de comportament i l'equipatge indispensable que va ser presentat com un "trasllat als territoris orientals". Se'ls ordenà abandonar les seves cases deixant les despeses pagades i se'ls comunicà que tots els seus bens serien confiscats. Les deportacions van començar al Reich, seguint després les de Polònia, on els ghetos es van anar buidant progressivament.

Arribada de jueus al camp d'extermini

L'expansió geogràfica de la "solució final" dificultà l'administració de l'extermini dels jueus d'Europa. Als polonesos i els soviètics no se'ls reconeixia autoritat en la gestió d'aquest complex mecanisme; cap poder central que no fos alemany estava autoritzat per intervenir. En canvi, els europeus del Nord, Oest i Sud eren aliats potencials, i en aquests països els nazis donaren instruccions a dependències centrals titelles i presentaren les seves demandes als governs

[61] Toynbee, Arnold J. (1985), pàg. 123.

satèl·lits. Mentre buidaven Polònia de jueus i continuaven les matances a l'Est, la "solució final" es va estendre a l'Europa Occidental i començaren les deportacions des de França, Bèlgica, Holanda i els països nòrdics. El març de 1943 van ser deportats els jueus de Grècia i l'octubre els d' Itàlia.

- **Camps de concentració**: a l'esclatar la guerra es produí un canvi en el complex sistema de concentració dels jueus, hi hagué una gran onada d'arrestos i un decret del 20 de setembre de 1939 consentí l'assassinat de presoners acusats de delictes greus; per tant, les morts van ser explícitament autoritzades. Augmentà el nombre d'estrangers i jueus detinguts i es construïren els nous camps de concentració (Auschwitz, Neuengamme i Gross Rosen) que passaren a estar majoritàriament integrats per jueus el 1942.

  Des de 1938 els camps de concentració deixaren de ser utilitzats només per "reeducar" els enemics de l'Estat, i en la seva gestió tingueren una transcendència cada cop més gran els interessos econòmics de les SS. L'hivern de 1941-1942 predominà el treball dels presoners i els camps es convertiren en centres de treball forçat caracteritzats per condicions, tracte i ritmes inhumans. El març de 1942 la gestió dels *lagers* va passar a dependre de l'administració econòmica de les SS, que forçà encara més la ja despietada explotació dels jueus.

Entrada a Auschwitz

Els camps de concentració s'organitzaren de manera que la seva mateixa estructura fos part integrant de la repressió. La seva planta acostumava a ser quadrangular, amb torres de vigilància a les cantonades per poder controlar els interns. El recinte estava envoltat per filferrades, i en aquesta línia es concentraven les mesures de vigilància. La porta era la metàfora mateixa de l'aïllament absolut del món exterior, recalcada per la sàdica ironia de la inscripció "*el treball us farà lliures*" situada a la entrada d'Auschwitz.

- **Camps d'extermini**: entre 1941 i 1942 s'obriren a la Polònia ocupada els camps d'extermini de Sobibor, Treblinka, Chelmo, Madjenek, Belzec i Auschwitz II, destinats a exterminar els deportats. En aquests camps van ser exterminats entre 2,5 i 3 milions de persones, en la seva majoria jueus. La creació dels camps d'extermini va fer que la matança passés de ser una pràctica pròpia de la crueltat salvatge de les tropes especials, a convertir-se en el resultat de la premeditació científica de l'assassinat programat i industrialitzat. Els camps d'extermini necessitaren la complicitat i la participació de nombrosos sectors de l'aparell estatal i de la mateixa societat alemanya, així com dels col·laboracionistes en els països ocupats.

  A l'arribada als centres d'extermini s'efectuava una ràpida selecció, als més forts i en edat de treballar se'ls explotava en les instal·lacions annexes als camps i la resta estava destinada a morir immediatament. Les víctimes eren enviades ràpidament a les càmares de gas, amb una posada en escena organitzada escrupolosament per tal d'enganyar a les víctimes i facilitar la recollida dels seus bens abans d'assassinar-los.

  Entre les activitats més horribles que realitzaren els nazis en els camps d'extermini, val la pena destacar els experiments mèdics que es van fer en condicions terribles i amb finalitats pseudocientífiques, proves de resistència al fred i a la calor, experimentació genètica amb bessons, viviseccions sense anestèsia, inoculació de malalties. Aquests experiments *"no aconseguiren cap avenç útil a no ser que sigui útil saber la crueltat que l'home pot tenir amb l'home"*.[62]

[62] Lee, Stephen J. (2000), pàg. 376.

El procés d'extermini del Poble Jueu, dirigit entre d'altres per Adolf Eichmann, executat a Israel l'any 1962, va ser portat a terme amb una eficàcia industrial. Les empreses alemanyes competien entre si per obtenir els contractes per a la fabricació de càmares de gas, i totes les activitats industrials d'explotació dels deportats que es feien al voltant dels camps d'extermini. No obstant, els nazis sempre van ser conscients de la necessitat que aquest procés es portés a terme en secret perquè temien una resposta negativa per part de la població; per aquest motiu, hom no va conèixer els detalls fins el 1945, quan l'Exèrcit Roig alliberà els presos dels camps situats a Polònia i els aliats angloamericans els presoners dels camps de l'Oest.

" Una pàgina gloriosa de la nostra història, que mai s'ha escrit i que mai es podrà escriure (...) Teníem el deure moral, teníem el deure amb el nostre poble, de destruir aquell poble que volia destruir-nos".[63]

Himmler, parlant als dirigents de les SS a Posen sobre la "Solució Final de la Qüestió Jueva", 4 d'octubre de 1943.

4. CONCLUSIONS

Al llarg de la Història han anat apareixent i desapareixent règims polítics de tota espècie i condició, però podem considerar el III Reich com un cas únic. I el podem considerar únic perquè el seu llegat va ser un llegat d'absoluta destrucció. Ni en les restes arquitectòniques, ni en la creació artística, ni en les estructures polítiques, ni en els models econòmics i menys encara en la talla moral va haver-hi res del Reich de Hitler per poder recomanar a les futures generacions. I el més significatiu és que Hitler deixà darrera seu un immens trauma moral que fa impossible mirar el seu règim amb aprovació o admiració, sense sentir altra cosa que aversió i condemna, llevat d'un perillós residu marginal de suport.

Adolf Hitler, foto oficial

[63] Kershaw, Ian (2000), pàg. 547.

Hitler va poder exercir el poder absolut que hom li va permetre adquirir. Els poderosos i el poble alemany van ser incapaços de desprendre's de la voluntat d'un home que els va arrossegar pel camí que portava a la destrucció, van ser còmplices en una guerra genocidi d'un caràcter desconegut fins al moment per la Humanitat, que va conduir a un assassinat en massa patrocinat per un estat a una escala mai vista, una destrucció continental i la devastació final del seu propi país.

La Segona Guerra Mundial va afectar la pràctica totalitat d'Europa i una gran part de la població de tot el Món es va veure immersa en el conflicte. Més de cinquanta-cinc milions de morts són el testimoni de la bogeria iniciada pel nazisme alemany i l'imperialisme japonès. La nació que va començar aquesta guerra i que va ser capaç de dur a terme brutalitats desconegudes fins aleshores, va ser la nació més culta, més preparada tècnicament i intel·lectualment d'aquell moment. Alemanya era la nació referència a nivell mundial en la majoria dels camps del saber, de la tècnica, de la indústria, del coneixement. Qualsevol enginyer, metge, historiador o filòleg calia que aprengués alemany si volia reeixir en la seva professió, era la llengua del coneixement i del saber ; la sensibilitat artística i intel·lectual sempre havia estat superior entre els ciutadans alemanys en relació als altres països. La música, l'art, la literatura, la Cultura amb majúscules no eren estranyes a la majoria de la seva població.

Però tot això no va impedir la creació d'una ideologia monstruosa, amb la qual van perpetrar algunes de les barbaritats més execrables de la nostra llarga història de bestieses des que ens establirem a les cavernes.

La dictadura nazi té, molt més que la feixista italiana, la comunista soviètica o la xinesa de Mao, el caràcter d'un paradigma del segle XX. Va representar d'un mode extrem la prioritat absoluta de l'estat modern, uns nivells imprevistos de repressió i violència estatals, una manipulació sense precedents dels mitjans de comunicació per controlar i mobilitzar les masses, un cinisme desvergonyit en les relacions internacionals, els perills de l'ultranacionalisme, el poder immensament destructiu de les ideologies de superioritat racial i les conseqüències últimes del racisme conjuntament amb l'ús pervertit de la "enginyeria social" i la tecnologia moderna. El nazisme va mostrar com una societat moderna, avançada i culta pot enfonsar-se amb gran rapidesa en una barbàrie que culmina en una guerra ideològica, una conquesta rapaç i d'una brutalitat difícilment imaginable i un genocidi com el món no havia presenciat mai. Entenem que

va ser un col·lapse de la civilització, una mena d'explosió dins de la societat moderna que va mostrar tot allò que som capaços de fer.

L'ocupació d'Europa per part dels nazis es va realitzar amb un menyspreu sense precedents als pobles sotmesos, aquest menyspreu conjuntament amb el racisme de la ideologia nacionalsocialista va generar una brutalitat inimaginable. El terror es va convertir en quelcom sistemàtic. Les autoritats disposaven d'un poder il·limitat per mantenir la seguretat mitjançant la tortura, l'arrest arbitrari i l'execució immediata. Les atrocitats a gran escala es convertiren en quelcom habitual, i només calen tres exemples per il·lustrar aquesta afirmació: el 1941 a Kharkov 100.000 civils van ser obligats a treballar tot el dia excavant un enorme fossar, on després serien afusellats i enterrats. La raó que van donar els alemanys és que els consideraven una amenaça per el nivell d'aprovisionament de la ciutat.[64] El 1942 tots els homes del poble de Lidice (Protectorat de Bohèmia-Moràvia) van ser executats, mentre que les dones i els nens van ser enviats a camps de concentració, on la majoria trobarien la mort, com a represàlia per l'assassinat del Reichsprotektor Heydrich. El mateix va passar a Oradour-sur-Glâne el 1944, quan els seus habitants van ser reunits dins de l'església i els van cremar vius com a càstig per la seva col·laboració amb la resistència. Les tropes alemanyes eren d'origen alsacià.

Milions de persones trobaren la mort en els camps de concentració i extermini: sis milions de jueus, quatre milions de presoners de guerra soviètics, mig milió de gitanos, centenars de milers de dissidents polítics, d'homosexuals, d'opositors i un llarg etcètera van ser assassinats a sang freda pels nazis. Dinou milions de soldats i prop de quinze milions de civils van morir a Europa en el decurs de la guerra provocada per l'expansionisme alemany.

Hitler era un ideòleg de conviccions inflexibles, el més radical dels radicals com exponent d'una visió del món internament coherent, encara que a nosaltres ens repugni, l'ímpetu i la força de la qual procedien d'una combinació d'unes quantes idees bàsiques, molt poques, aglutinades per una concepció de la història humana com la història de la lluita racial. La seva visió del món li donava una explicació perfecta dels mals d'Alemanya i del món i de com solucionar-los. Seguí aquesta concepció del món des dels anys 20 fins al seu suïcidi en el búnquer. La recerca imparable del poder, la decisió, la inflexibilitat, la implacabilitat en l'eliminació d'obstacles i l'assoliment dels objectius

[64] Lee, Stephen J. (2002), pàg. 376.

prefixats contenia inevitablement les llavors d'autodestrucció del règim que dirigia, i de la major part d'Europa.

Sens dubte Hitler ha aconseguit un lloc en el panteó del herois germànics, com era la seva intenció, però com l'encarnació de la maldat política moderna. Identificar Hitler amb el mal pot ser moralment satisfactori i una veritat objectiva, però cal explicar el perquè, els motius d'aquesta afirmació hem intentat de fer-los evidents en el transcurs d'aquest treball.

5. Bibliografia

ALY, Götz : *La utopía nazi*. Crítica: Barcelona, 2005.

BARRACLOUGH, Geoffrey : *Gran Atlas de Historia.* Ebrisa : Barcelona, 1985.

BURLEIGH, Michael : *El Tercer Reich*. Taurus : Madrid, 2002.

DOLLINGER, Hans : *Los últimos cien días* . Plaza y Janés : Barcelona , 1976.

FIORANI, Flavio : *La Segunda Guerra Mundial.* Susaeta Ed : Madrid , 2003.

GODA, Norman J.W. : *Y mañana ... el mundo (Hitler ,África Noroccidental y el camino hacia América).* Colección Alianza Ensayo, Alianza Editorial : Madrid, 1998.

HEGNER, H.S. : *El Tercer Reich.* Plaza y Janés : Barcelona, 1962.

HITLER, Adolf : *Mi Lucha* . F.E.: Barcelona, 2004.

HOBSBAWM, Eric : *Historia del Siglo XX*. Crítica : Barcelona, 1995.

HUBER, HEINZ & MULLER : *El Tercer Reich (I i II).* Plaza y Janés : Barcelona, 1976.

KERSHAW, Ian : *Hitler (1889-1936, 1936-1945).* Ediciones Península : Barcelona, 2000.

KLEMPERER, Victor : *LTI : la lengua del Tercer Reich.* Círculo de lectores: Barcelona, 2005.

LEGUINECHE, Manuel : *Los años de la infamia.* Ediciones Temas de Hoy : Madrid, 1995.

LEE, Stephen J.: *Dictaduras Europeas 1918 – 1945*. Servidoc : Barcelona, 2000.

LEVI, Primo : *Trilogia de Auschwitz.* El Aleph Editores : Barcelona , 2005.

MAZOWER, Mark : *La Europa negra.* Ediciones B, Grupo Zeta: Barcelona , 2001.

MINERBI, Alessandra: *Historia del nazismo*. Susaeta Ediciones: Madrid, 2000.

NERÍN, Gustau & Bosch, Alfred : *El Imperio que nunca existió.* Plaza y Janés Editores : Barcelona, 2001.

PAXTON, Robert O. : *Anatomía del fascismo.* Península : Barcelona , 2004.

PETTACO, Arrigo : *La Segunda Guerra Mundial.* Sarpe : Madrid , 1982.

REES, Laurence : *Auschwitz (Los nazis y la solución final).* Crítica : Barcelona, 2005.

SPEER, Albert : *Memòries* . Quaderns Crema: Barcelona, 2001.

TAYLOR, A.J.P. & ROBERTS, J.M. : *Historia Mundial del Siglo XX* . Ed. Vergara : Barcelona , 1968.

TOYNBEE, Arnold J. : *La Europa de Hitler.* Sarpe : Madrid , 1985.

TREVOR – ROPER , Hugh : *Las conversaciones privadas de Hitler* . Crítica: Madrid, 2004.

VIDAL – NAQUET, Pierre : *Atlas Histórico.* Ed. Planeta : Barcelona , 1988.

[1] WIKIPEDIA, LA ENCICLOPEDIA LIBRE.
[http://es.wikipedia.org/Alemania]. 12/II/2006

[2] HISTORIA DE LES RELACIONES INTERNACIONALES DEL SIGLO XX, LA SEGUNDA GUERRA MUNDIAL.
[www.historiasiglo20.org/IIGM/index.htm]. 01/III/2006

[3] RESSOURCES CARTOGRAPHIQUES ET HISTORIQUES.
[www.atlas-historique.net]. 03/II/2006

[4] THE INTERNATIONAL SCHOOL FOR HOLOCAUST STUDIES
[www.yadvashem.org/education]. 10/I/2006

[5] SPARTACUS EDUCATIONAL
[www.spartacus.schoolnet.co.uk/Germany.htm]. 04/III/2006

[6] CALIFORNIA STATE UNIVERSITY STALISNAUS
[www.csustan.edu/History/Weikart/gerhist.htm]. 04/III/2006

[7] THE THIRD REICH PAGES
[www.thirdreichpages.com]. 05/II/2006

[8] JEWISHGEN:THE HOME OF JEWISH GENEALOGY
[www.jewishgen.org/forgottenCamps/Camps/]. 1/III/2006

[9] UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM
[www.ushmm.org/museum/exhibit/online/hsx/]. 23/I/2006